Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 25 май
ЖУМА
№ 118 (4.912).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди тараддуди

ПАЙКАЛЛАРДАН— ДАСТУРХОНГА

Калинин районидаги Куйбишев номли колхоз пайкаллари Тошкентга туташ. Шу боис меҳнат аҳли зиммасига катта масъулият юклатилган: шаҳар аҳолисини сархил дала неъматлари билан таъминлаш ишига бошқалардан кўра кўпроқ ҳисса қўшишлари керак. Улар ҳар йили бу шарафли вазифани қойиллатиб уддаламоқдалар.

Жорий йилда сабзавоткорлар 340 гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқда. Ният қутлуғ: эл дастурхонига 3000 тонна сифатли маҳсулот тортиқ этилади.

— Муваффақиятга юксак меҳнат интизоми, агротехника қоидаларига аниқ-пухта риоя қилиш, ҳисоб-китоб орқалигина эришиш мумкин, — деди колхоз раиси Зоир Ниёзов. — Бунда меҳнатни уюштириш ва рағбатлантиришнинг илғор усули — оилавий пудрат муҳим аҳамият касб этади. Шуни ҳисобга олиб, жами майдонни 250 оилага бўлиб бердик. Натижа кутилганидан зиёд бўлмоқда. Айниқса, Асқарали Умаров, Моҳира Жамолова, Маҳкам Жуманов бошлиқ звенолар қўлга киритаётган ютуқлар қувончли.

Асқарали Умаров кузда 1,5 гектар ерга пиёз уруғи сепган эди. Қиш ва баҳор ойларида қилинган меҳнат ўз самарасини берди: мўл ҳосил етиштирилди. Ҳозир у жадал йиғиштириб олинмоқда. Пудратчининг айтишича, савдо шохобчаларига 25 тоннадан кўпроқ пиёз жўнатилади. Ҳозирча бу кўрсаткич 10 тоннадан ошди.

Моҳира Жамолова бошлиқ оилавий звено аъзоларининг ҳам қўли-қўлига тегмайди. Ахир, қулупнай ғарқ пишди. Шаҳарликларнинг эса бу неъматга эҳтиёжи катта. Шу боис ҳар куни 5—6 тонна қулупнай терилиб, пешма-пеш истеъмолчиларга юборилаётир.

Маҳкам Жуманов бошлиқ пудратчилар эса 0,5 гектар ерда эртаги карам парваришлашди.

— Мўлжал 12,5 тонна эди, — дейди у пайкаллардан нигоҳини узмай,— унга қўшимча яна 3 тонна карам топширамиз.

Ҳосил салмоғи ҳар қачонгидан юқори. Кунига 2—3 тонна карам саранжомланаяпти. Марра эрта-индин забт этилади.

Саттор Илёсов ва Баҳром Турсунов бошлиқ жамоалар ҳам суръатни тобора оширмоқдалар. Негаки, эртаги сабзавот маҳсулотлари йиғиштириб олингач, унинг ўрнига бошқа экинлар экилиши керак. Айни пайтда бу тадбирга пухта ҳозирлик кўрилмоқда.

И. ҲОТАМОВ.

* * *

СУРАТЛАРДА: 1. Умрдошлар Асқарали ва Каримахон Умаровалар. 2. Моҳир сабзавоткор Моҳира Жамолова. 3. Маҳкам Жуманов ва фарзандлари машинага карам юклашаяпти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ШУ КУННИНГ МУҲИМ ВАЗИФАСИ

БАРАКА МАНБАИ

Мен катта хўжаликлардан бирининг раҳбари, узоқ йиллик тажрибага эга бўлган деҳқон сифатида шуни айтишим керакки, анчадан бери уятда қолдик. Негаки, бир неча йилдан буён районимиз ҳам, совхозимиз ҳам пахта тайёрлаш планини бажара олмаяпти. Бунинг бизга боғлиқ, нобоғлиқ сабаблари бор, албатта. Лекин баҳона қидиришнинг ўзи ўринсиз. Дардақлик деҳқонлар шуҳрати нафақат Андижонда, балки бутун жумҳуриятда маълум.

Аввалги йилларда иш яхши ташкил қилинмаганлигини тан олишимиз керак. Ваҳоланки, 80-йилларда бригада пудрати бизнинг хўжалигимизда республикада биринчи бўлиб жорий этилган эди. Ўшанда масаланинг моҳиятига тўғри ёндашолмаганлигимизни кўриб турибмиз. Яна бир сабабга келсак, ер шароити мураккаб. У тоғолди райони таркибига киради. Асака ёки Олтинкўлда қуёш чарақлаб турса, бизда жала ва дўл ёғиши мумкин. Бунинг устига ёнгинамизда Андижон сув омбори. Ҳатто саратонда ғўзага таралган сувга қўл солиб бўлмайди. Муздек сув ҳосилнинг кечикишига, ҳатто пишмай қолишига олиб келади.

Биз учун бу йилги баҳор ҳам осон кечмади. Талайгина майдонларимизга қайта чигит экилди. Айни пайтда 3022 гектар ерга қадалган уруғ тупроқнинг табиий намида ундириб олинди. Авваллари чигит сувининг ўзи ҳосил етилишини ўн-ўн беш кунга кечиктириб юборарди. Тўртта бўлим, 38 та бригада ва звенонинг ҳаммасида биринчи ишлов бериш жадал бормоқда. Ғўзанинг ривожи ҳар йилгига нисбатан деярли бир ой илгари. Ўтган йили худди шу кезларда дастлабки парваришни бошлаган бўлсак, ҳозир уни тугаллаяпмиз. Тўртинчи бўлимимизда иш тўласинча ижара усулида юритилаяпти. 60 сантиметрли схемада чигит экилган ернинг ҳар гектарига 62 сўмдан, 90 сантиметрлисига эса 50 сўмдан иш ҳақи тўланмоқда.

Ҳисоб-китобларга қараганда, ҳар гектар майдонда 100 минг туп кўчат мавжуд. Агар унинг 90 минг тупини сақлаб қолиб, тўла ҳосилга киришини таъминласак, зиммадаги 25,5 центнерлик марра албатта забт этилади. Бунга эришмоқ учун ҳар бир агротехника тадбирини ўз муддатида ўтказишимиз, унинг сифатини алоҳида назорат қилишимиз шарт. Бутун диққат-эътибор шунга қаратилган.

Тажрибали деҳқонлар, мутахассислар билан маслаҳатлашиб, яганани ҳафтада тугаллашни режалаштирдик. Шу мақсадда бутун имкониятлардан фойдаландик, техника ва ишчи кучини сафарбар қилдик. Далада ишловчиларга қулай шароит яратдик. Бажарилмайдиган иш йўқ, ҳаммаси белгиланганидек бўлди. Бу орада одамларимизнинг кайфиятини ҳам билиб олдик. Улар уюшқоқлик намунасини кўрсатишди. Ҳошимжон Холматов, Мўйдинжон Нуралиев, Хурбой Мухторов, Анваржон Эгамбердиев етакчилик қилаётган бригадаларда дастлабки культивация ҳам, яганалаш ҳам кутилганидан зиёд адо этилди. 70 та чопиқ тракторининг ҳаммаси юқори унум билан ишлатилди ва ишлатилаётир. Қувончлиси шуки, биронтасининг бесабаб тўхтаб қолиши учрамади. Абдуллажон Қурбонов, Эркинжон Мамадалиев, Маъмуржон Юнусов каби механизаторлар кунлик топшириқни бир ярим-икки ҳисса ошириб бажарганликларини алоҳида таъкидлаш жоиз. Уларнинг сафи кун сайин ортиб бораётганлиги ҳам бизнинг руҳимизни кўтариб, бу йилги мақсадларимизнинг амалга ошишига умидвор қилмоқда.

Ниҳолларни озиқлантириш изчил олиб борилмоқда. Чигит экишдан аввал ерга маҳаллий ва минерал ўғит аралашмаси солинган эди. Бу ниҳолни бақувват ва соғлом униб чиқишига ёрдамлашди. Майдонда ёввойи ўтдан холи ниҳолнинг ўзи қолди. Иккинчи озиқлантиришни 5 июнгача тамомлаймиз. Бу борадаги сўнгги юмуш 15 июлда ниҳоясига етади. Шунда ҳосилнинг бир ой эрталигини сақлаб қолишга муваффақ бўламиз.

Парваришдаги энг муҳим агротехника тадбирларидан яна бири ғўзани оби-тобида суғоришдир. Энг қулай муддатда оби ҳаётга қондирилган экиннинг ҳосил тўплаш қуввати ошади. Лекин сув тарашда заргарлик қилинмаса, мавжудидан ҳам ажралиб қолиш ҳеч гап эмас. Бизнинг шароитимизда 5—6 сув билан пахта етилади. Уни маромида оқизиш эса сувчи ва мутахассис маҳоратига боғлиқ. Очиғини айтиш керак, тажрибали кекса сувчилар сони тобора камайиб бормоқда. Масъулиятли бу ишга кўпроқ ёшларни жалб этаётирмиз. Уларнинг уч-тўрттасига биттадан миришкор сувчини мураббий қилиб қўйдик. Улар тупроқ таркибини, ғўзанинг ҳолатини, суғориш палласини яхши фарқлашади.

Культивация сифати ҳам ҳосил тўплаш ва уни етиштиришда бош омил ҳисобланади. Бизнинг тоғолди шароитимизда ернинг ҳолатига қараб бу тадбир 8—10 марта ўтказилиши керак. Шундагина тупроқнинг сунъий қиздирилишига эришилади. Акс ҳолда пахтанинг етилиши кечикади.

Шу куннинг яна бир муҳим вазифаси — ғўзани машинабоп қилиб ўстиришдир. Озиқлантириш, суғоришдаги омилкорлик асосан шунга қаратилган. Хўжалигимизда 60 та пахта териш машинаси бор. Бу — жуда катта куч. Ўтган йили техника шарофати туфайли бир кунда 7,5 фоиз хом ашё тайёрлашга эришилгани ёдимда. Ахир айтишади-ку: «Ёзда ўйлаб ишласанг, кўзда ўйнаб пахта терасан», деб. Агар ҳозирдан ана шу ҳақда қайғурмасак, кузда аҳволимиз яхшиланиши мушкул.

Хуллас, ғўза парваришининг қизғин палласи бошланди. Нима бўлгандаям бу йил пахта планини бажаришимиз шарт. Толеимизга баҳор яхши бошланди, ниҳолларнинг ривожи ҳар галгидан баравж, деҳқонларимиз кайфияти кўтаринки, шашти баланд. Улар Дардақнинг аввалги шуҳратини тиклашга астойдил бел боғлашган. Демак, йил баракали бўлади.

Ж. АЛИМБОЕВ,
Қўрғонтепа районидаги Ҳамза номли совхоз директори.

СССР Олий Советида

● СССР ОЛИЙ СОВЕТИ «СССР ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ШАНИ ВА ҚАДР-ҚИММАТИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ СССР ҚОНУНИ ВА ШУ ҚОНУННИ ҚЎЛЛАНИШ ҲАМДА КУЧГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА ҚАРОР ҚАБУЛ ҚИЛДИ.

СССР Олий Совети Совет давлатининг бошлиғи бўлмиш СССР президентининг шани ва қадр-қимматига зиён етказилишига йўл қўйиш мумкин эмас, деб ҳисоблаб, СССР президентини ҳалойиқ ўртасида ҳақоратлаш ёки унга туҳмат қилиш уч минг сўмгача жарима солиш билан ёки икки йилгача муддатга аҳлоқ тузатиш ишларига ёҳуд уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилиш билан жазоланади, деб белгилаб қўйди.

Матбуотдан ёки бошқа оммавий ахборот воситаларидан фойдаланиб қилинган мана шундай ҳаракатлар икки йилгача муддатга аҳлоқ тузатиш ишларига ёки олти йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этиш билан жазоланади.

СССР президентини ҳақоратлайдиган ёки унинг шанига туҳмат қилинган материални эълон қилган оммавий ахборот воситасига, суднинг қарорига биноан, йигирма беш минг сўмгача миқдорда жарима солинади.

СССР президентини ҳақоратлайдиган ёки унинг шанига туҳмат қилинган материалларни такрорий тарқатган оммавий ахборот воситаларининг фаолияти суднинг қарорига биноан тўхтатиб қўйилиши мумкин.

Ушбу Қонунни қўлланиш ва кучга киритиш тартиби тўғрисидаги қарорда у эълон қилинган пайтдан бошлаб кучга киради, деб кўрсатилган.

Президентнинг шани ва қадр-қимматини ножўя тарзда қасддан камситиш СССР президентини ҳалойиқ ўртасида ҳақоратлашдир, деб изоҳ берилган.

СССР президентини бадном қиладиган ғирт ёлғон уйдирмаларни тарқатиш унга туҳмат қилиш деб ҳисобланади.

Совет давлатининг бошлиғи — СССР президентининг фаолияти тўғрисида, шунингдек унинг раҳбарлигида ўтказилаётган сиёсат ҳақида танқидий мулоҳазалар айтилган ошкора чиқишларга нисбатан «СССР президентининг шани ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги СССР Қонуни қўлланилмайди.

«СССР президентининг шани ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги СССР Қонунида кўзда тутилган ишлар юзасидан дастлабки терговни прокуратура идораларининг терговчилари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноий-процессуал қонунларида кўзда тутилган тартибда ўтказадилар, деб белгилаб қўйилади.

СССР президентини ҳақоратлайдиган ёки унинг шанига туҳмат қилинган материалларни эълон қилган оммавий ахборот воситалари ёки уларнинг бўлинмалари (радио, телекўрсатув программалари ва бошқалар) СССР президентини ҳақоратлашга ёки унга туҳмат қилишга йўл қўйган аниқ шахс (шахслар)га нисбатан суднинг айблов ҳукми қонуний кучга кирганидан кейин жавобгарликка тортилиши мумкин.

Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларига иттифоқдош республикаларнинг қонунларини мазкур Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш тавсия этилди.

* * *

СССР Олий Совети СССР президентини таъминлаш, унга хизмат қилиш ва уни муҳофаза этиш тўғрисида қарор қабул қилди. Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи президентининг СССР Конституциясида белгиланган ваколатлари самарали амалга оширилиши мақсадида СССР Олий Совети СССР президентининг қуйидаги давлат таъминоти ва хизматини белгилади:

Солиқ солинадиган ойига 4 минг сўм миқдорида иш ҳақи;

СССР президенти лавозимида турган даврида — Москва областида ва Қримда қароргоҳ, Москвада хизмат хонадони;

Махсус жиҳозланган самолётлар ва вертолётлар;

Махсус вазифалар учун автомобиль транспорти;

СССР Давлат хавфсизлиги комитети зиммасига юклатиладиган муҳофаза.

СССР президентининг мамлакат ичкарисидаги ва чет давлатларга борган вақтдаги ваколатлик мақсадларига қилинадиган ҳаражатлар ҳамма қабул этган халқаро нормалар доирасида СССР давлат бюджети томонидан қопланади.

СССР президентининг рафиқаси ва оиласини муҳофаза қилиш ҳамда уларга транспорт хизматини СССР Давлат хавфсизлиги комитети таъминлайди.

СССР президенти истеъфога чиққанидан кейин умрбод:

— Ойига 1 минг 500 сўм миқдорида пенсия тайинланади; зарур хизмат, муҳофаза, транспорт таъминоти билан давлат боғ ҳовлиси берилади.

1991 йилдан бошлаб СССР давлат бюджетида СССР президентининг фаолиятини пул билан таъминлашга тааллуқли махсус модда кўзда тутилади, деб белгиланди.

СССР Олий Советининг қонуни ва қарори «СССР халқ депутатлари съезди ва СССР Олий Советининг ахборотномаси»да эълон қилинади.

ДАЛАЛАР НАФАСИ

ДЕНОВ

«Ҳазорбоғ» совхозининг Раҳмонқул Қосимов бошқараётган 2-бўлими пахтакорлари 547 гектар ерда деҳқончилик қилишмоқда. Жами майдонга «Термиз-16» нави уруғи қадалган эди. Чигит тупроқ намида ундириб олинди, тўлиқ гектарлар ҳосил қилинди.

Айни кунларда парвариш авжида. Далаларда 12 та культиватор унумли ишлатилаяпти. Кунига 90—100 гектар пайкалга сифатли ишлов берилмоқда. Беллашувда Абдураҳмон Раҳматов, Рашид Рўзиев, Абдулла Мамадиев каби механизаторлар пешқадам. Улар ҳар дақиқадан оқилона фойдаланиб, кунлик нормани 1,5—2 ҳисса бажармоқдалар.

Дала ишлари айниқса Холмат Бойқобилов, Тошпўлат Одинаев, Норбой Мамадиев бошлиқ бригадаларда намунали ташкил этилган. Бу жамоаларда ғўза қатор ораларига иккинчи ишлов беришга тараддуд кўрилмоқда.

Т. ШАРИПОВ.

ЗАДАРЁ

«Гигант» колхозининг коммунист Турдипошшо Қўрғонова бошлиқ бригадаси азаматлари съездлар йилида 85 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 33 центнердан оқ олтин хирмони уюшга аҳд этишган. Улар сўз ва иш бирлигини таъминлаш мақсадида ғўзани оби-тобида парвариш қилмоқдалар. Бунда механизатор Алишер Тошпўлатов жонбозлик кўрсатаяпти. Жами майдонга чигитни унинг ўзи экканэди. Эндиликда ниҳолларга сифатли ишлов бермоқда.

— Ғўзанинг ривожи баравж, — дейди бригада етакчиси Турдипошшо опа. — Лекин ҳали хотиржам бўлишга эрта. Шунинг учун ҳадемай иккинчи культивацияни бошлаймиз. Ниҳолларни озиқлантириб, қатор ораларига оби ҳаёт тараймиз. Мақсад битта: ҳар туп ғўзада мўлжалдагидан кўп ҳосил тўплаш.

Т. ТОШПЎЛАТОВ.

ЎЗБЕКИСТОН

Акрамжон Акбаров бошлиқ бригада (Ленин номли колхоз) сабзавоткорлари жорий йилда ҳар қачонгидан кўп миқдорда дала неъматлари етиштиришга астойдил бел боғлашган. Шу кеча-кундузда 34,5 гектар майдонда карам, 18 гектар ерда помидор, 9 гектарда лавлаги, 5,5 гектарда эса картошка, булғори ва саримсоқ агротехника қоидалари асосида парваришланмоқда. Эрта-индин карам узишга киришилади. Помидор ҳам етилиб қолди.

Дала ишларида Мунавварxон Абдуллаева, Маърифатхон Мухторова, Муҳаббатхон Қосимова сингари колхозчилар ҳамкасбларига ўрнак бўлишаяпти. Уларнинг меҳнати ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантирилмоқда. Бу ҳол суръатни ошириш имконини бераётир.

Р. ҲАМИДОВ.

МОСКВА

«Победа» колхозининг Тўйчибой Камолов бошлиқ бригадасида жорий йилда меҳнатни ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг синалган усули қўлланилмоқда. 130 гектар майдоннинг ҳаммаси ижарачиларга тақсимланган. Бу яхши самара бераётир. Чигит экиш қисқа муддатда тугалланди. Уруғ бир текис ундириб олиниб, тўлиқ гектарлар ҳосил қилинди. Ҳозир сифатли культивация қилинган, яганадан чиқарилган ниҳоллар кун сайин кўкка бўй чўзаяпти.

Аҳдига вафодор пахтакорлар ҳосилдорликни 32 центнерга етказиш, давлатга 420 тонна юқори нав хом ашё сотиш йўлида зўр бериб меҳнат қилмоқдалар, ҳар туп ғўзага қалб қўрини, меҳр зиёсини бағишламоқдалар.

Ш. КЕЛДИЕВ.

Пиллакорлар учун долзарб дамлар давом этаяпти. Фидокорона меҳнат эвазига етиштирилган мўл ҳосил саранжомланаяпти. Пахтакор районидаги «Пахтакор» совхозининг илғор пиллакори Асал Мелиева учун бу йилги мавсум баракали бўлди. У бир ярим қути қурт уруғини меҳр билан парваришлаб режадаги 72 килограмм ўрнига 100 килограмм кумуш тола топширди.

СУРАТДА: моҳир пиллакор Асал Мелиева.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ТИББИЁТ МУАММОЛАРИ

МАҚСАД ЮКСАК, ИМКОНИЯТ-ЧИ?

Мамлакатимиз инсонпарвар, демократик социализм томон қадам қўйди. Совет жамияти ҳаётидаги бундай ўзгариш одамларда катта орзу-умид, хоҳиш-истак уйғотди. Етмиш йилдан ортиқ давр мобайнида баландпарвоз шиорлар, алвон байроқлар, қуруқ ваъдалар билан алдаб келинган халқ чинакам демократия, эркинлик ва ғамхўрликни ҳис этаркан, қувонмайдими?

Инсон бахт-иқбол учун туғилади, кўз ёшлари, ушалмаган орзу-армонлар, амалга ошмаган мақсадлар, жисмоний ва маънавий мажруҳликлар уни барвақт қаритади, эртароқ сафдан чиқаради. Биз кўп вақт мукаммал жамиятга интилиб, номукаммал, ғариб, бемеҳр, ҳамма нарса тилда айтиладиган жамиятга эга бўлдик. Озиқ-овқатлар мўл-кўллигига, саломатликка, табобатга, руҳий покликка муҳтож кишиларга КПСС Марказий Комитетининг февраль (1990 йил) пленумида қабул қилинган янги ҳаракат дастури лойиҳаси ёрқинлиги, мақсад ва вазифаларнинг қатъий ҳамда аниқлиги билан маъқул бўлди.

Биз фаол ва ҳаракатдаги одамларнигина эмас, беҳад кўп майиб-мажруҳ кишиларни, етимларни, халққа, жамиятга меҳнати синган нуронийларни ҳам кўп вақт унутиб қўйдик, уларнинг саломатлигини ўйламадик, оёққа туриб тезроқ сафга қайтишларига кўмаклашмадик.

Бугунги кунда жумҳуриятимиз ногиронлик даражаси жиҳатидан иттифоқда олтинчи ўринни эгаллаб турган бўлса ҳам, лекин бу бизни масъулиятдан холи қилолмайди. Ахир, қарийб беш минг ногирони бўлган халқни бағри бутун халқ деб бўладими? Бу уларнинг ўзларига, оилаларигагина эмас, айни вақтда давлатга, жамиятга ҳам катта моддий ва маънавий зарар етказиши табиийдир.

Аввало, тиббий-меҳнат экспертиза комиссияларининг (ТМЭК) асоссиз ва хатоликлардан иборат кўпгина қарор ҳамда хулосалари давлатга бирмунча қимматга тушмоқда. Даволатишда хатоликка йўл қўйилганлиги оқибатида аҳоли орасида учинчи тоифа ногиронлари 31,3; иккинчи тоифадагилар 64,1; биринчи тоифадагилар 4,6 фоизни ташкил қилади. Фақат бир беморнинг дастлабки ногиронликка чиқиши ҳар йили давлатга ўрта ҳисобда 3 минг 575 сўм зиён келтиради. Ногирон тортган азоб-уқубатни, маънавий зарарни бундай моддий рақамлар билан қоплаб бўлмаслигини ўзингиз тасаввур қилиб кўринг.

Бизда малакали ва билимдон шифокорларга эҳтиёж катта. Жумҳуриятимизда ҳар хил даражадаги врачлар етишмайди. Соҳамизда эса эксперт-жарроҳлар, майиблик-ортопедия шифокорлари бармоқ билан санарли даражада. Кўп сонли ногирон кишиларга етарлича хизмат қилолмаётганимиз ва уларнинг сифатли тиббий ёрдамга бўлган талабларини ўз вақтида қондиролмаётганимизнинг сабабини ана шу билан изоҳлаш мумкин.

Бироқ биз халқ тили билан айтганда, «борини бозор айлаш»га ўргандик. Оз сонли шифокорлар кучидан самарали фойдаланишга ҳаракат қилаяпмиз. Шу мақсадда тасарруфимиздаги врачларни Россиянинг марказий шаҳарларига юбориб, малакасини оширишга алоҳида эътибор бераяпмиз. Улардан 8 нафари Ленинградда малака ошириб қайтишди. Яна 8 нафар тиббиёт ходими Москвадаги аспирантурада таҳсил олмоқда.

Ўзбекистон ногиронларни экспертиза қилиш ва уларнинг меҳнат қобилиятини тиклаш илмий-тадқиқот институтимиз Ўрта Осиёда ягона, иттифоқда олтинчи ҳисобланади. Унинг зиммасига республикада ногиронликни камайтириш, майиб-мажруҳ кишиларни ижтимоий фойдали меҳнатга қайтариш, ногиронликнинг олдини олишга мўлжалланган қатор илмий ечимларни ишлаб чиқишдек масъулиятли вазифалар юклатилган.

Кейинги вақтда партия ва ҳукуматимиз меҳнаткашларнинг соғлиғини сақлаш, улар меҳнатини муҳофаза қилиш ва ижтимоий-иқтисодий аҳволини яхшилашга қаратилган қатор тадбирларни амалга оширдилар. Бироқ ногиронликнинг такрорланиши, келиб чиқиши ва миқдори секин камаймоқда. Болалар ўртасида майибланиш ўсиб бораётгани кишида айниқса кўпроқ ташвиш туғдираяпти. Ҳозир жумҳуриятда болаликдан ногиронлар сони 55 минг кишидан иборат. Шундан 22 мингини 16 ёшгача болалар ташкил этади. Бу ачинарли ҳол, албатта.

Республикамизда ҳар йили 40 мингдан ортиқ киши дастлабки ногиронлик кўригидан ўтказилмоқда. Улар орасида юрак ҳамда қон-томир касалликлари, майибланиш, жароҳатланиш, меҳнатда майибланиш ва асаб хасталиклари асосий ўринни эгаллайди.

Ҳақиқий аҳвол ана шундай. Аммо ногиронликнинг олдини олиш, уни тўхтатиб қолиш мумкинми? Ҳа, мумкин. Авваламбор, юқорида айтганимиздек, бу шифокорлар малакасига, ҳамкорлигига, билимдонлигига боғлиқ. Қолаверса, ижтимоий турмушнинг яхшиланиши, меҳнат шароитларининг кўнгилдагидай бўлиши, одамларнинг ўз касб-корларига онгли муносабати ҳам муҳим аҳамият касб этади. Ҳозир жумҳуриятда 116 та тиббий-меҳнат эксперт комиссияси ишлаб турибди. Уларда 367 шифокор хизмат қилмоқда. Сўнгги йилларда тиббий-меҳнат экспертизаси билан тиббий-меҳнат назорат комиссияларининг биргаликдаги ҳаракати туфайли жумҳуриятимизда майибланиш натижасида ногиронликка чиқиш ҳодисаси бирмунча камайди. Таққослаб кўринг: 1985 йилда ҳар ўн минг ишчи-хизматчидан 43,5 кишини ногиронлик даражасини олган бўлса, 1988 йилда бу кўрсаткич 40,4 кишини ташкил этди. Шу муддат мобайнида колхозчилар ўртасидаги ногиронлик 32,9 кишидан 30,6 кишига камайди.

Ногирон кишиларни қайта кўрикдан ўтказиш натижалари нимани кўрсатди? Шуни айтиш керакки, ҳар беш ногирондан бирининг меҳнат қобилияти тўла, тўрттадан бириники эса қисман тикланди. Уларнинг деярли ярмига аввалги даража берилди. Фақат 13,5 фоиз кишиларда саломатлик ёмонлашганлиги кузатилди.

Биз коллектив сафарларимиз чоғида ва кўпдан-кўп текширув ҳамда кузатувлардан шундай хулосага келдикки, қатор колхоз ва совхозларда хавфсизлик қоидаларига — демакки, техника билан иш кўрадиган одамлар тақдирига бефарқ муносабатга ҳали-бери чек қўйилмайдиган кўринади. Чунки муҳофаза қиладиган одамларнинг ўзи «ҳимояга» муҳтож. Бошқача айтганда, ана шундай жавобгар шахслар ҳам айрим хўжалик раҳбарлари томонидан «бир амаллаб планни бажариш»га сафарбар қилинган. Дала шийпонларида тиббиётга доир тушунтириш ишлари олиб борилмайди, оммавий тарғиботнинг маъруза, суҳбат ва кўргазмали восита ҳамда шаклларидан фойдаланилмаётир. Боқибеғамлик туфайли ишлаб чиқаришга меҳнатнинг хавфсиз методларини жорий этиш, касбга йўналтириш ишлари йилдан-йилга ўлда-жўлда қолиб кетмоқда.

Бу ўринда бир нарса диққатга сазовор. Масалан, йил бошида барча хўжаликларда техникани ишга тайёрлашга, у ёки бу қишлоқ хўжалик экинини ўз муддатида экиб олишга зўр берилади-ю, лекин ана шу ишлар учун жон куйдирадиган ишчи кучи— инсоннинг хавфсизлик қоидаларига доир билимлари кўрикдан ўтказилмайди, бунга ҳеч ким эътибор бермайди.

Сир эмас: техника хавфсизлигига риоя қилинмаганлиги оқибатида ҳар йили республикамизда беш-олти минг киши майиб-мажруҳ бўлиб қолаяпти. Қўл-оёғи жарроҳлик йўли билан кесиб ташланган 700—800 бемор протезлаштиришга мурожаат қилмоқда. Бу —ана шу кишиларнинг ҳеч бўлмаганда ярми меҳнат қобилиятини тўла ёки қисман йўқотди деган гап. Масаланинг иккинчи томони шундаки, бизда ҳар доим ҳам қўли ёки оёғини йўқотган ногиронларга мукаммал протез-ортопедия буюмлари топилавермайди. Борлари эса Ўрта Осиё республикалари шароитига мослаштирилмаган.

Социологик тадқиқотларимиздан шу нарса маълум бўлдики, юқорида қайд этилганлардан ташқари яна икки хил ҳол инсон саломатлигини жиддий хавф остида қолдирмоқда. Биринчидан, техника асрида асабий-руҳий кучланишлар таъсири тобора ортиб бормоқда. Натижада юрак қон-томир касалликлари билан оғриган беморлар, асаб торлари шикастланган, сезиш-ҳис этиш қобилиятини йўқотган одамлар сони кўпаймоқда. Иккинчи сабаб —атроф муҳити об-ҳавосининг булғанганлиги, экологик мувозанатнинг бузилганлиги билан изоҳланади.

Ана шу ва бошқа сабабларга кўра ногиронлик ҳамда бошқа хил касалликлар жумҳуриятда нисбатан секинлик билан камаймоқда. Институтимиз ҳузурида жойлашган шифохонага ҳар йили 2,5 минг бемор ётқизилади. Уларнинг касаллик тарихи моҳиятига назар солсангиз, юқоридаги салбий ҳолатларнинг «акс-садоси» шундоққина қулоғингиз тагида эшитилиб тургандай бўлади. Шуниси аёнки, биз беморларни узоқ сақлаб турмаймиз. Улар бу ерда бир ҳафтадан то уч ҳафтагача муддат ичида шифо топиб, саломатликларини мустаҳкамлаб, меҳнатга қобилиятли ёки қобилиятсизлиги ҳақида тўла маълумот олиш имкониятига эга бўладилар.

Билмадим: экологик бузилишлар бу жойларда кўпми, айниқса Тошкент шаҳри ва вилоятида, Самарқанд, Фарғона, Андижон ва бошқа айрим областларда ногиронлик белгилари, шунингдек илгари кўз кўриб, қулоқ эшитмаган касаллик турлари кўпроқ қайд этилмоқда.

Мисолни узоқдан излашнинг ҳожати йўқ. Мана институтимиз жойлашган ҳудудни олиб кўринг. Биз лакбўёқ, экскаватор заводлари, шаҳар кир ювиш базаси, кар-соқовлар фабрикаси, оёқ кийимлари кооперативи, протез ва ортопедия буюмлари корхоналари қуршовидамиз. Улар билан бизни ажратиб турадиган масофа жуда қисқа. Аммо ана шу корхоналарнинг ногиронлар ва беморлар соғлиғига етказаётган зарарини ҳеч бир нарса билан ўлчаб бўлмайди. Уларнинг баъзилари кечаю-кундуз ишлайди. Корхоналардан чиққан заҳар-заққум, тарақа-туруқ, кучли шовқин бу даргоҳга мадад истаб келган беморларни баттар асабийлаштирмоқда, улар бу ҳақда шикоятлар қилишмоқда. Ана шундай кўнгилсизликлар оқибатида беморлар у ёқда турсин, ҳатто ходимларимиз ҳам кейинги вақтда турли-туман аллергия хасталикларига мубтало бўлишди.

Айтаверсам, муаммо кўп. Шулардан яна биттаси — биз Ўрта Осиёда ягона деб жар солаётган институт ва унинг клиник касалхонасининг мослаштирилган бинога жойлаштирилганлигидир. Бошқа «майда-чуйда» ташвишларни-ку қўяверинг, бу йилги қишда айниқса иссиқ сув йўқлигидан нечоғли қийналганлигимизни айтмайсизми?! Хоналар гоҳ иситилиб, гоҳ иситилмади. «Ҳоким»ларга айтавериб чарчадик. Ахир, бу ерда энг табаррук кишилар — уруш ва меҳнат ногиронлари, майибланиб қайтган ёки кейинроқ саломатлиги ёмонлашган собиқ «афғон» йигитлари, мажруҳ болалар, хотин-қизлар даволанишади-ку! Ҳеч бўлмаса ана шуларнинг арз-додларини эшитсак, улар ҳақида амалий ғамхўрлик қилсак бўлмайдими? Токайгача ўзимизни ўзимиз алдаймиз?

Ҳолва деган билан оғиз чучимайди. Ўткир масалаларни кўра билиш, муаммоларни ўз вақтида ҳал этиш пайти аллақачон келди. Мақсад жумҳуриятда ногиронликни камайтириш экан, яратилган шароитлар-у барча замонавий қулайликлар ҳам талаблар даражасида, тиббиёт ходимлари ва ёрдамга муҳтож беморларнинг эҳтиёжлари доирасида бўлсин-да.

М. ДЎСТМУРОДОВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, медицина фанлари доктори, профессор.

СССР Деҳқонлар уюшмаси устави лойиҳаси муҳокамада

ЕТТИ ЎЛЧАБ, БИР КЕСАЙЛИК

Матбуотда эълон қилинган «СССР Деҳқонлар уюшмаси устави лойиҳасини ўқир экансиз, мамлакатимиз тарихига, босиб ўтилган йўлга назар ташлайсиз. Улуғ Октябрь инқилоби ғалабасининг дастлабки кунларида В. И. Ленин имзолаган Совет ҳокимиятининг биринчи декретлари билан ер ва ер ости бойликлари миллийлаштирилиб, деҳқон аҳлининг асрий орзусини рўёбга чиқарди. Аммо минг афсуслар бўлсинким, уларнинг қувончи узоққа бормади. Деҳқонларга бўлиб берилган ер кўп ўтмай «коллективлаштириш» баҳонасида тортиб олинди ва тўралар маҳкамасига топширилди. Қатағонлик ва турғунлик йилларининг бу касри мамлакат халқ хўжалигига зарба уриб қолмасдан, балки инсон қорнини тўйдириб, устини бут қилаётган деҳқон хўжалигини инқирозга маҳкум этди. Ўтган етмиш йилдан зиёд давр мобайнида деҳқон ҳаётини ҳал қилувчи, унга йўл-йўриқлар кўрсатувчи қанчадан-қанча қонун ва қарорлар қабул этилди. Кеча кучга кириб улгурмаган ҳужжат эртасига янгиланган пайтлар кўп бўлди. Бу аҳвол деҳқон турмушини яхшилаш, эл дастурхонини тўкин-сочин қилиш у ёқда турсин, қишлоқ кишиси учун ҳуқуқсизлик ва қашшоқлик келтириб чиқарди. Порахўрликка, кўзбўямачиликка, маънавий тубан кетишларга, бозор нарх-навосининг кўтарилишига йўл очиб берди.

Деҳқон узоқ йиллар ота мерос тажрибасига таяниб ишлай олмади. Минглаб кўрсатмалар, йўриқлар, вакиллар, текширувлар силласини қуритди. Ҳозир шу ўзбошимчаликларга чек қўйилаётгандек туюлмоқда.

Жамиятимиз ҳуқуқий давлат бунёд этиш сари одимлаб борар экан, мамлакат ҳаётида асосий ўрин тутган, тирикчилик манбаларини яратаётган деҳқон аҳлининг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қиладиган қонунлар ва уюшмалар ҳам вужудга келиши керак. Шу боисдан Деҳқонлар уюшмасининг тузилиши ва тегишли устав қабул этилиши меҳнаткаш манфаатини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий кафолатини яратишда муҳим омил ҳисобланади.

Бироқ эълон қилинган «СССР Деҳқонлар уюшмаси устави»нинг лойиҳасида бир қанча ноаниқликлар мавжудки, уни ҳуқуқий жиҳатдан пухталаштириш лозим.

Жумладан, 5-модда биринчи қисмининг учинчи бандида **«Манфаатларни ҳимоя қилишда жамоат бўлиб катти-ҳаракатлар уюштириш»** деб кўрсатилган. Бироқ қандай хатти-ҳаракатлар кўзда тутилганлиги ноаниқ. Ҳуқуқий ҳужжат шундай бўлиши керакки, дахлдор кишиларда уни бажариш борасида ҳеч қандай муаммо кўндаланг бўлмасин.

Шу сабабли ушбу жумла: **«Манфаатларни ҳимоя қилишда ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар қонунларида ва ушбу уставда белгиланган тартибда ҳаракат қилиш»** деб тузатилса, унинг мақсад ва моҳияти ойдинлашади.

Шу модданинг биринчи қисми тўртинчи бандида **«Уюшмада мавжуд корхоналар, ташкилотлар ва бирлашмаларнинг хизматларидан фойдаланиш»** деган жумла ҳам бор. Бу ўта муҳим ҳуқуқий ваколат аниқ баён қилинсагина амалда тўла имкониятлар очиб берилади. Шу сабабли у **«Уюшма ихтиёридаги корхоналар, ташкилотлар ва бирлашмаларнинг моддий-техника воситаларидан ҳамда ҳуқуқий хизматларидан фойдаланиш»** деб таҳрир қилинса, умумийликдан йироқлашади.

8-модда учинчи қисмининг учинчи банди ҳам мавҳумроқ. Чунки деҳқонлар манфаатига нисбатан ҳар қандай ғайриқонуний актлар, мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатларини тезкорлик билан бекор қилиш ва унга чек қўйиш лозим. Акс ҳолда аввалгидек тўрачилик ва сансалорлик деҳқонларнинг қонуний манфаатларига ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришнинг ривожланишига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Шунинг учун ушбу бандни **«Уюшма ўз аъзоларининг манфаатларига зарар етказадиган ҳамда уларнинг мустақиллигини чеклайдиган, давлат идора ва бошқарув органларининг, мансабдор шахсларнинг ғайриқонуний қарор ва фармойишларини бекор қилиш ҳамда чеклаш ҳақида талаблар қўяди»,** деб ўзгартирилса таъсирчанлиги кучаяди.

Устав лойиҳасининг 11-моддасида уюшма тафтиш комиссиясининг ҳуқуқлари белгиланган бўлиб, унда уюшма марказий идоралари, бирлашмалар, корхона ва ташкилотларнинг молия-хўжалик фаолиятларини текширишдан ташқари мавжуд уставга, съезднинг ҳамда марказий кенгаш пленумларининг қарорларига риоя қилинишини назорат этиш ваколати ҳам юклатилган. Шу сабабли ушбу модданинг номи «Уюшманинг назорат-тафтиш комиссияси» деб юритилмоғи лозим.

Энг муҳими, — устав лойиҳасида иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг, шунингдек, ўлка, вилоят ҳамда районлар Деҳқонлар уюшмаларининг ҳуқуқий ҳолатига (статусига) мутлақо ўрин берилмаган. Иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ваколатлари ва мустақилликлари тобора кенгайиб бораётган ҳозирги вақтда ҳужжатдан бу муҳим ҳаётий масала четда қолиши мумкин эмас. Шу билан бирга СССР Деҳқонлар уюшмасининг маҳаллий (шу жумладан бошланғич) ташкилотлари ўртасидаги ўзаро муносабатлар ҳам ҳуқуқий жиҳатдан аниқ белгилаб қўйилиши лозим.

Ушбу ҳужжат қабул қилингач, миллионлаб деҳқонлар қонуний манфаатларини ҳимоя этувчи жамоат ташкилотларининг ҳуқуқий базаси яратилади. У қанчалик ишончли, қудратли ва ваколатли бўлиши келгусида деҳқонлар ҳаётида рўй берajак ўзгаришларни, уларнинг эзгу мақсадларини, муштарак умидларини ўзида акс эттириши керак. Шу боис устав лойиҳаси чуқур муҳокама этилиб, пухта ишланиб, қабул қилиниши керак. Халқ нақлида айтилганидек, етти ўлчаб бир кесайлик.

С. ҲАКИМОВА,
Ўзбекистон ССР прокуратураси қонунларни мужассамлаштириш ва тарғибот қилиш бўлими бошлиғи, ҳуқуқшунослик фанлари номзоди.

Т. САЙДАҲМАТОВ,
шу бўлим прокурори, адлия катта маслаҳатчиси.

*

Ғиждувон районидаги қоракўлчиликка ихтисослашган «Кўкча» совхозининг бош чўпони Олимжон Умматов бир неча йиллардан буён ҳалол меҳнати билан ҳурмат-эътибор қозониб келмоқда. Илғор чорвадор область Советларининг депутати сифатида жамоат ишларида ҳам фаол иштирок этяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. О. Умматов. 2. Яйловда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

*

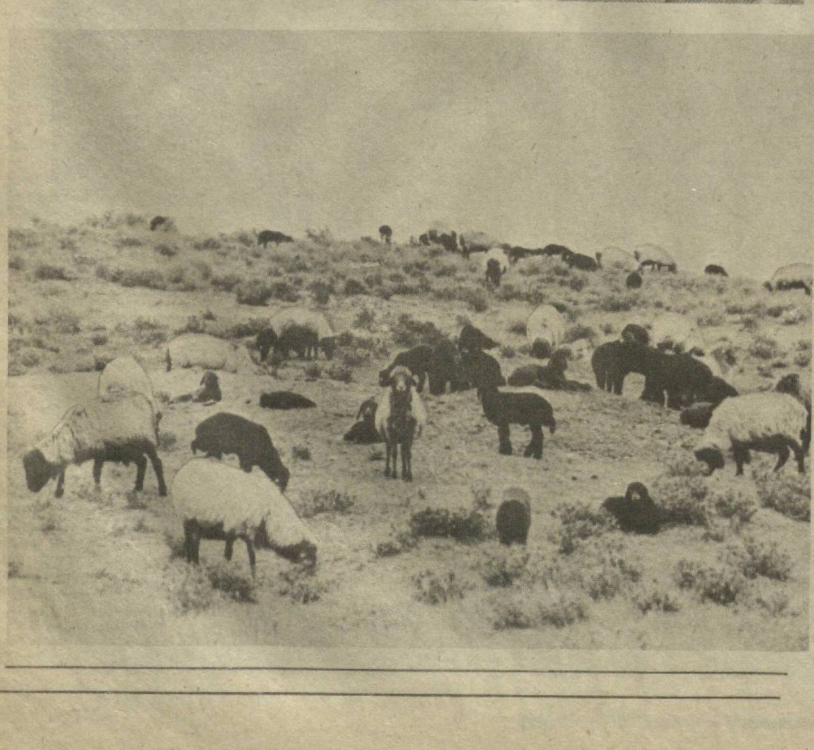

КПСС Марказий Комитети Мафкура комиссиясининг мажлиси

КПСС Марказий Комитети Мафкура комиссиясининг 21 май куни Москвада бўлиб ўтган мажлиси КПССнинг ҳозирги шароитдаги маданий сиёсати долзарб масалаларига бағишланди. Мажлисда мафкуравий муассасаларнинг раҳбарлари, олимлар, маданият арбоблари, партия ходимлари қатнашдилар.

Қайта қуриш фалсафаси ва тажрибаси КПССнинг маданий сиёсатини тубдан янгилашни, маданият масалаларини партия фаолиятининг олдинги маррасига чиқариб қўйишни қатъиян талаб қилди, деди мажлисни очиб комиссия раиси, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, партия Марказий Комитетининг котиби В. А. Медведев. Қайта қуришнинг дастлабки босқичидаёқ мамлакатдаги ижодий фикрга эрк бериб, уни қулф урдиришга, ижтимоий онгда илғор силжишлар учун уфқ очишга, жамоатчиликни маданият соҳасида йиғилиб қолган муаммоларни бемалол муҳокама қилишга қизиқтиришга муваффақ бўлинди, деб таъкидлади у.

СССРдаги маданий турмуш янада жўшқин, хилма-хил, изчил бўлиб қолди. Маданият соҳасидаги ташаббуслар ва ҳаракатлар кучайиб бормоқда. Зиёлилар жамиятда муносиб ўрин олди. Зиёлиларнинг ижодий фаолияти эркинлигини таъминлаш йўлида муҳим қадамлар қўйилди. Матбуот, телекўрсатув, нашриётчилик иши демократиялашиб бораётганлиги, ижодий уюшмаларнинг ҳақиқий мустақиллиги бунинг ёнига қўшилмоқда. Адибларнинг, санъат усталарининг, ижтимоий фанлар олимларининг фаолияти ҳозир тобора кўпроқ даражада уларнинг маънавияти ва гражданлик виждони билан белгиланмоқда, деса бўлади.

Жамиятнинг турмушимиз барча соҳаларини инсонпарварлаштиришнинг, ўз ижодий имкониятларини ва маънавий соғломлашувини оширишнинг бош омили бўлмиш маданиятнинг устун аҳамиятини англаб олишида ҳам силжиш рўй бермоқда.

Бироқ буларнинг ҳаммаси бизда маданият муаммолари, ижод эркинлиги муаммолари ҳал этилган, деган маънони билдирмайди. Бу муаммоларни ҳал қилиш йўлида ҳали бир талай маъмурий тўғаноқлар, эскирган одатлар, сийқа фикрлар турибди. Маданият муҳитининг ўзидаги гуруҳбозлик, тоқатсизлик, ўтакетган худбинлик кўринишлари ҳам бу эркинликни бўғиб турибди. Молиявий ва моддий негизнинг ночорлиги — қоғоз, техника воситалари етишмаслиги, меҳнат ҳақи даражасининг пастлиги ва шу кабилар бу соҳадаги ўзгартишларни жуда чегаралаб қўймоқда. Маданиятни ривожлантиришни тартибга солувчи ҳуқуқий омиллар ҳали ҳам йўқ.

КПСС XXVIII съезди арафасида бу жараёнларнинг ҳаммасини атрофлича идрок этиш керак ва шу асосда КПССнинг янги маданий сиёсати янада чуқурроқ асослаб берилиши лозим.

Мажлисда маданий сиёсат муаммолари юзасидан батафсил фикрлашиб олинди. Мамлакатдаги ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ўзгартишлар дастурларида маданиятнинг амалий устунлигини таъминлашга, маданиятга қолдиқ принципи асосида ёндашишни узил-кесил тугатишга катта эътибор берилди. Маданият соҳасини тартибга солинувчи бозор иқтисодиётига ўтиш сабабли эҳтимол тутилган салбий таъсирлардан ҳимоя қилиш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Жамият маданий тараққиётининг ҳозирги тенденциялари хусусидаги фикрлар, мамлакатимизда маданиятнинг ва маданият арбобининг мақомини ошириш, бошланғич мактабдан тортиб, олий ўқув юртларигача таълимнинг барча бўғинларини инсонпарварлаштириш, СССР халқлари суверенитетининг шартларидан бири бўлмиш уларнинг миллий-маданий мухторияти муаммолари хусусида мажлис қатнашчилари қизғин баҳслашдилар.

Мунозара иштирокчилари совет маданияти тарихини холисона ва атрофлича баҳолаш тўғрисидаги, аҳоли барча ижтимоий гуруҳларининг маданий бойликлардан амалда фойдаланишини ва уларнинг амалий фаолиятини таъминлаш йўллари ҳақида, КПССнинг, давлатнинг, жамоат ташкилотларининг маданият соҳасидаги вазифаларини фарқлаш тўғрисидаги масалаларни ўртага кўндаланг қилиб қўйдилар.

Ижтимоий фанларнинг ҳолати ва муаммолари, миллий тиллар ҳамда миллатлараро алоқа тили муаммолари, кўп жиҳатдан маҳрум бўлиб қолинган миллий топоним фондлари — жойлар, шаҳарлар, кўчалар, корхоналар ва шу кабиларнинг номларини тиклашнинг назарий ва амалий масалалари каби муаммолар доираси теварагида ҳам мажлис қатнашчилари қизғин мунозара қилдилар.

Мафкура билан маданиятнинг нисбати тўғрисидаги масала инсонпарвар ва демократик социализм партияси бўлмиш КПСС учун жуда муҳим аҳамиятга эга эканлиги мажлисда таъкидлаб ўтилди. Маданиятдан ташқари мафкура бўлмайди. Жаҳон маданиятининг бутун тарихи бундан далолат беради.

Жамоатчилик, меҳнаткашлар ўқувчини, томошабинни, тингловчини баъзи нашрларга, экранга, эстрадага ёпирилиб кираётган учига чиққан одобсизликдан, тажовузкорликдан, зўрликдан, пасткашликдан ҳимоя қилиш масаласини қатъият билан ўртага қўймоқдалар. Биз ташқаридан маданий жараёнларга маъмурий йўл билан аралашишга қаршимиз, улар устидан сиёсий ва мафкуравий назоратга қаршимиз.

Мунозарада СССР маданият министри Н. Н. Губенко, Совет маданият фонди правлениесининг раиси академик Д. С. Лихачев, СССР Давлат халқ таълими комитетининг раиси Г. А. Ягодин, «Советская культура» газетасининг бош муҳаррири А. А. Беляев, КПСС Марказий Комитети Мафкура бўлимининг мудири А. С. Капто, Президентлик Кенгашининг аъзоси ёзувчи В. Г. Распутин, СССР Фанлар академиясининг вице-президенти В. Н. Кудрявцев, СССР бадиий академиясининг президенти Б. С. Угаров, РСФСР Министрлар Кенгаши раисининг ўринбосари В. Г. Захаров, СССР Олий Совети Миллатлар Совети маданиятни ривожлантириш масалалари комиссияси раисининг ўринбосарлари О. В. Чернишев ва С. Г. Шувалов, СССР Ёзувчилар уюшмаси ҳайъатининг биринчи котиби В. В. Карпов, «Учительская газета»сининг бош муҳаррири Г. Н. Селезнев, СССР Министрлар Кенгаши маданият ва таълим бўлимининг мудири А. Н. Медведев, СССР Бастакорлар уюшмаси ҳайъатининг биринчи котиби Т. Н. Хренников, филология фанлари доктори В. П. Нерознак, СССР Олий Совети фан, халқ таълими, маданият ва тарбия комитети раисининг ўринбосари, СССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Н. В. Карлов қатнашдилар.

Муҳокамани В. А. Медведев якунлади.

Бўлиб ўтган мажлис материаллари «Советская культура» газетасида эълон қилинади.

(ТАСС).

ОЛИМЛАР УЧРАШУВИ

Фарғонада СССР Давлат халқ таълими комитети билан СССР Фанлар академиясининг «Зарар етказмайдиган назорат ва диагностика» муаммосига оид илмий-мувофиқлаштирувчи кенгаши секциясининг кўчма мажлиси тугади. Мажлисда Москва, Киев, Фрунзе, Томск, Саратов ва мамлакат бошқа шаҳарларининг олимлари қатнашдилар.

Маҳсулот сифатини ва пишиқ-пухталигини оширишни, моддий ва меҳнат ресурсларини тежашни, ишлаб чиқариш ва технология жараёнларини кўп марталаб кучайтиришни таъминлайдиган назорат ва диагностика системаларини ишлаб чиқиш ҳамда уларни кўплаб ишлаб чиқаришни ташкил этиш масалалари муҳокама қилинди.

Беш кунлик учрашув Фарғона политехника институтида бўлиб ўтди. Бу ерда техника фанлари доктори, профессор М. Муҳиддинов раҳбарлигида барпо этилган илмий мактаб оптик-электрон қурилмаларни ишлаб чиқиш ва уларни саноатга, қишлоқ хўжалигига жорий этиш билан шуғулланмоқда. Шу қурилмаларнинг кўплари Ҳиндистон, Япония, Хитой ва бошқа мамлакатлардаги халқаро кўргазмаларда муваффақиятли равишда намойиш этилди.

(ЎзТАГ).

ОШКОРАЛИК КЎЗГУСИДА

ЯХШИДИР АЧЧИҚ ҲАҚИҚАТ

ЛЕК ШИРИН ЁЛҒОН ЁМОН

Эргашбой аканинг номини кўп йиллардан бери эшитиб юраман, лекин ўзини кўрмаганман. Бир учрашиб, суҳбатлашишга дилим тортарди-ю фурсатини қилолмасдим. Менинг назаримда у кишининг олдига тиғиз бориб келишнинг қизиғи йўқ. Айтишларича, ўн беш йилдан буён Андижон районидаги сабзавотчиликка ихтисослашган Охунбобоев номли колхозда бригадирлик қилади. Қишин-ёзин далада.

Эргашбой акани «ўз кабинети»дан топдим (плёнка билан ўралган битта парникда фақат гул ўстирилар экан. Ўша жойни шундай деб аташади). Бригадир бир четдаги ихчамгина чорпояда ўтирибди. Атрофи дилни яйратиб юборадиган гуллар билан ўралган. Новдаси бир метрдан зиёд алвон атиргул сўри томон хиёл эгилган.

Дастлаб суҳбатимиз қовушиб кетавермади. Гуллардан, помидор кўчатларию далага экилган карамдан, гул кўрсатган бодрингдан, қўйингчи, бригадада нималар ўстирилаётган бўлса, шулар хусусида гаплашиб ўтирдик. Эргашбой ака шошилмаётганимни сезди шекилли, ўрнидан оғир қўзғалиб бир чойнак чой дамлаб келди, нон синдирди. Ўтирган жойидан узалиб садарайҳон шохидан синдирди-да, дастурхон устига қўйди. Бир неча дақиқадан кейин уни олиб менга узатди:

— Ҳидланг-а, димоғингизни яйратади. Райҳонни жуда яхши кўраман.

— Мен ҳам...

— Мухбирмисиз?

— Ҳа.

— Ёзасизми?

— Нега энди, — ажабландим, — мухбир ҳам одам. Ким биландир дардлашгиси, танишгиси келади. Ҳамма нарсаниям ёзавермайди. Шундоқ сиз билан гаплашгим келди.

— Тўғри қиласиз. Ёзган билан бир нарса ўзгариб қолармиди. Ҳалиям тинмай ёзиб, тинмай гапиришаяпти-ю. Мана, бизга ўхшаган деҳқоннинг бир сўми икки сўм бўлиб қоптими?! Лекин дардлашсангиз, енгил тортасиз.

— Эргашбой ака, мана, сиз бошлиқ ўттиз нафар сабзавоткорлар қишин-ёзин тинмай ишлайсизлар. Юртга эртаги бодрингдан тортиб карам, пиёз, сабзи, помидор, ошкўкигача етказиб берасизлар. Ғоят хайрли ва савобли иш. Мамлакатимизда иқтисодий, сиёсий, ижтимоий ислоҳотлар ўтказилаяпти, демократия, ошкоралик тантана қилаяпти. Шулар ҳақида ўйлаяпсизми? Хусусан, деҳқоннинг ҳаётидаги ўзгаришларни кўраяпсизми?

— Ўйлаб, ўйимнинг охирига етолмаяпман. Ўзингиз ҳам бир мушоҳада қилиб кўринг. Ойлик маошни олиб қаранг. Деярли барча касб эгаларининг иш ҳақи кейинги ўн-ўн беш йил ичида уч-тўрт мартадан ошди. Лекин деҳқонники-чи? Инқилобдан буён етмиш уч йил ичида деҳқоннинг маоши қанча ошибди. Бошқа касбларда-ку кимдир ишдан кейин иккинчи ҳунарини қилиб қўшимча маблағ топиши мумкиндир! Эртадан кечгача умри далада ўтувчи деҳқон кечаси билан шуғулланиб пул топиши мумкин. Энди ўша ойлик маоши уч-тўрт мартадан кўпайган касб эгалари билан деҳқоннинг яшаётган уйини солиштиринг, кийимини қиёсланг. Нафсониятига тегмаган ҳолда иложини қилсангиз, чўнтагидаги пулини олиб ҳисоблаб чиқинг. Ўшанда деҳқоннинг кимлигини кўрасиз.

Мана бизда 2 тонна помидорни тракторга юклаб, консерва заводига топшириб келган юкчига бир норма ҳисобида 3 сўму 15 тийин ҳақ тўланади. Агар шунча помидорни заводга олиб бориш билан қабул қилишса, ачинмасдим. Тракторимиз завод эшигида 3—4 кунлаб қолиб кетади. Юкчининг уч-тўрт кунлик иш ҳақи эса ўзгармайди, ўша-ўша 3 сўм 15 тийин. Эҳтимол, унинг оиласида уч киши, беш киши бордир. Ҳақиқий аҳвол мана шунақа.

Ҳар гектар ердан минг тоннага етказиб помидор ҳосили етиштирамиз. Лекин аранг ярмини сотишга эришамиз, холос. Бу аҳволни район, область, жумҳурият раҳбарлари ҳам ўз кўзлари билан кўриб турушибди. Улар ҳам кун ўтса ҳисоб дейишиб жон сақлашаяпти. Яна уялмай-нетмай ёшлар қишлоқ хўжалигидан қочяпти, шаҳарга кетиб қолишмоқда, дея зорланишдан тийилмаяпмиз.

Ўзингиз ўйланг, куч-ғайратга тўлиб-тошган йигит далага чиқса-ю кечгача 2—3 сўм ишласа, униям вақтида ололмаса, яна шаҳарга кетмай нима қилсин?! Ҳеч бўлмаганда далага чиққан йигит бир кунда 10 сўмча ишлаганида армони қолмас эди. Бунга эришиш учун уч-тўрт норма бажариши керак. Пахтачиликни-ку айтмай қўя қолай. Ҳамма мақтаётган сабзавотчиликда ҳам аҳвол мана шундай ачинарли. Бунинг устига соҳамизда барча ишлар қўлда бажарилади. Ҳатто териб, яшикларга жойлаб қўйилган маҳсулотни юклаб, туширадиган механизм ҳам йўқ. Айниқса, помидор ҳосилини териш пайтида аёлларимиз аҳволини кўрсангиз, раҳмингиз келади. Челакларга битталаб теради, яшикларга жойлайди, кўтариб уватларга олиб чиқади. Иш ҳақи эса юқоридагидек. Унга ярим кило қўй гўшти ҳам келмайди. Юқорида эса қайта қуриб ётибмиз. Баъзилар эса қайта қуриш ҳар кимнинг ўзига боғлиқ, дейишаяпти. Бунга тушуниб турибмиз. Қани, бир норма ишга 3 сўм 15 тийин эмас, 6 сўм 30 тийин беринг, мен чинакамига ишлайман. Ёки бир гектарда яратаётган минг тонна помидоримизни вақтида қабул қилиб олинг, келаси йил ҳосилини яна кўтараман. Шу ҳосилнинг ярмидан кўпи тележкадан сув бўлиб оқиб кетаяпти-ю.

Очиғини айтсам, Андижон шаҳри ёнида яшаб туриб областъ театрига бориб бирорта томоша кўриб дам олмаган, умрида бирор марта ресторанга кириб лаззатланмаган ишчиларимни биламан. Бу орзу-ҳавас, ҳафсала йўқлигидан эмас. Шундай қилишни дил-дилидан исташади. Лекин топиши, олаётган иш ҳақи ночор, кўтармайди. Қаранг, қишлоқ Советлари раисининг ойлик маоши яқинда 400 сўмдан зиёдга оширилибди-ю, деҳқоннинг иш ҳақини ошириш ҳеч кимнинг хаёлига келмаётгани нафсониятингга тегаркан.

Уй-жой учун ер берилаётганини баъзилар катта инқилоб деб юборишларига сал қолаяпти. Бир нарса десангиз, мана ер берилди, бу янгилик эмасми, дея юзимизга солишади. Ўзимдан-ўзим ўйланаман. Ахир «Ер—деҳқонларга» деб 1917 йилда айтилган эди-ку. Шу тартиб 73 йилдан кейин амалга ошган экан, бу қанақасига янгилик бўлишини тушунолмаяпман. Ахир, деҳқонга ер берилмай самолёт берилсинми? Бу амалга ошмай келаётган ҳақ-ҳуқуқимиз эди. Унга инқилобий тус берилишига қўшилмайман. Олти сотих ер яшаш учун том-жой қуришга етади, холос. Буни эса мана энди деҳқон бу ерда кўплаб қишлоқ хўжалик маҳсулоти, чорва учун озуқа етиштиради, деб лоф ураётганларни айтмайсизми. Нима бало, осмондан тушганми бундай одамлар. Олти сотих ерга уй, бостирма, тандир, ўтинхона, тўрт туп дарахт сиғади, холос. Агар шундай десангиз, ёқангиздан олишлари ҳеч гапмас.

— Деҳқоннинг иқтисодий жиҳати-ку минг ниқобланганн билан ҳаммага аён. Маънавий жиҳати, унга бўлган муносабатнинг юзакилиги ҳам одамни ўйлантиради. Деҳқонларнинг кўпгина ўксинишларини эшитаман. Едириб-ичираётган, кийинтираётган деҳқон эканлигини унутиб қўямиз.

— Ҳа, барака топинг. Гапда, маърузаларда «ҳазрати деҳқон», «деҳқон бобо»миз. Амалда эса эски чопонмиз. Мана, колхоз раиси ёки совхоз директорининг қабулхонаси. Унда бир неча киши ўтирибди. Оралари шу хўжаликнинг бир деҳқони ҳам бор. Раҳбар кириб келадида, папка кўтарган, галстук таққан ёҳуд шляпа кийган кишига юзланади: «Бизга хизмат», — дейди. Ўз деҳқонига хоҳласа қарайди, хоҳламаса йўқ. Инсофли бўлсагина «туратуринг» ёки «кейинроқ келинг», дея хонасига кириб кетади. «Деҳқон ҳаммадан кейин қабул қилинади, унга энг охирида сўз берилади», деган қоида қайси китобга ёзилганини тополмай гарангман.

Очиғини айтсам, шўрлик ишлайди-ю ҳисоб-китобини бошқалар қилади. Маблағ тасарруфи деҳқон қўлида эмас. Республика Компартиясининг ҳаракат дастурини ўқиб жуда қувонган эдим. Қуйида эса ҳамон жимлик. Деҳқонга ер берилсин, деб юқоридан қарор чиқарилса, қуйидагилар қисиниб-қимтиниб, уни ҳам 6 сотихга туширишди. Нега бундай қилишаётганини тушуниб бўлмайди. Ишсизларни иш билан таъминлаш тўғрисида қарор чиққанига бир йилга яқинлашаяпти-ю ҳамон эски аравадан тушганимиз йўқ.

Минг-минглаб ёшлар бошини қаерга суқишини билмай юрибди. Масалан, битта қишлоқда икки-уч минг ишсиз бору ўша ерда 50—60 кишилик цех очиб, ишсизларни иш билан таъминладик, дея ноғора чалаяпмиз. Яқинда жумҳурият радиосидан берилган бир хабарни эшитиб ёқа ушладим. Унда Бухоро область ижроия комитети областдаги ишсизларни аниқлаб чиққани хабар қилинди. Қаранг-а, шунча йиллардан бери чет эллардаги ишсизларни ҳисоблаб юравериб миз-у, ўзимиздагиларни эндигина ҳисоблаб чиққанимизни хабар қилиб ўтирибмиз. Шу ҳам янгиликми? Қайта қуриш бошланганига беш йил бўлса-ю, ишсизларни оғизда ишга жойлаш билан таскин топиб юрсак.

— Холис туриб айтингчи, ҳозирги демократия ва ошкораликдан кўнглингиз тўлаяптими? Кимдир демократия деб яроқсиз ғояларини ҳам ўртага ташлаяпти, кимдир ошкоралик замони деб оғзига келганини айтаяпти. Вазиятнинг шундай давом этиши сизни қониқтирадими?

— Мутлақо. Демократия ва ошкораликни шу алпозда давом эттирадиган бўлсак, энг аввало ишончни, меҳроқибатни, ўзаро ҳурматни йўқотамиз. Ҳозирнинг ўзидаёқ бетимиз қалинлашиб, андишани йиғиштириб бўлдик. Енбошга келиб қолса, отамизни ҳам, акамизни ҳам ағдариб ташлаш ҳолига келиб қолдик. Демократия ва ошкоралик шундай давом этадиган бўлса, вақтлар келадики, халқ сайлаган тақдирда ҳам ҳеч ким раҳбар бўлиб ишлашни истамай қўяди. Бугун сайланиб, эртага ҳақоратланиб ишдан олиб ташланишини ким ҳам хоҳларди? «Оч қорним—тинч қулоғим» дейдиган бўлиб қоламиз.

Мана, оддий мисол: мен бригадирман. Жавобгарлигим бор. Ишни талаб қилсам, интизомни қаттиқроқ қўйсам, табиийки, баъзиларга ёқмаслигим мумкин. Тўрттаси бирикиб, бригадир ундоқ, бригадир мундоқ деб ёзишса, кўпчилик хати тушди, деб жазоланиб ёки ишдан олиб ташлансам, менга бригадир бўлишнинг нима кераги бор? Яна шуни айтиб қўяй: бугунги шароитда ишни қаттиқ талаб қилсангиз, ҳамма сизни яхши кўрмайди. Демократия ва ошкоралик эски «сен менга тегма, мен сенга тегмай», деган лоқайдликка етакламоқда. Мен ҳақиқий маънодаги демократия ва ошкоралик тарафдориман. Бунинг учун онг ва тушунчамиз бугунгидан бир-икки қарич баланд бўлиши керак. Акс ҳолда, демократия ва ошкоралик шахсий манфаатлар қулига айланиб кетиб, яна янги қайта қуришни бошлашга мажбур бўламиз.

— Ҳар қалай деҳқоннинг бугунги турмушидан кўнглингиз тўлмаётганини англадим. Гап билан қорин тўйғазиб бўлмайди, демоқчисиз. Ростингизни айтинг: ҳаётларингизни яхшилаш учун нималар қилинса, муродга етиш мумкин?

— Ҳимоя, рағбат, кичкина бўлса ҳам амалий ёрдам керак. Деҳқон меҳнати тўғри баҳолансагина, у сарфлаётган жисмоний куч ўз қадрини топсагина хонадонларимизга фаровонлик кириб келиши мумкин. Деҳқоннинг эрталабдан кечгача қилаётган оғир меҳнати 2—3 сўм билан тақдирланар экан, аҳвол ўзгармайди, деҳқонга куч бағишлаш қийин. Мана бу атиргулга бир синчиклаб қаранг, — Эргашбой ака чорпоя томон эгилиб турган қизил гулга ишора қилди,— остидаги ўғитни кўраяпсизми. Уни ҳай-ҳайлатган мана шу ўғит. Оддий тупроққа экиб сув қуйиб тураверишим мумкин эди. Ўшанда ҳам кўкариб, ғунча тугиб, гул очилиши аниқ. Лекин унда мана бунақа танаси бақувват, баланд бўлмай, гулнинг ранги ҳам оқишроқ бўларди. Барибир уни ҳам гул деб қабул қилавердик. Бир дона гулнинг катталигини қаранг, алвонлиги-чи, ҳиди-чи? Термулиб суқунгиз киради. Бунинг сабаби гулнинг илдизлари бақувват.

Қайтаётганимда Эргашбой ака ўша қизил атиргулни узиб бермоқчи бўлди. Кўнмадим. Гул унинг қалбига ўхшаб кетди. Ахир, уни олсам, хонаси ҳувиллаб қолади-ку. Хайрлашаётганимда ҳазил аралаш қўшиб қўйди:

— Ҳар ҳолда мухбирсиз. Ёзгингиз келса, шу гул ҳақида ёзинг.

Ҳамон кўз олдимда ўша қирмизи атиргул. Унинг остидаги ихчам чорпояда Эргашбой ака Дадабоев ўйчан ўтиргандай. Йўқ, гул ҳақида ўзимни қийнаб ҳам ёзолмадим. У менга деҳқоннинг қонталаш қалбини эслатаверди. Ахир, уни ҳам Эргашбой ака ўстирганку. Ўшандан бери қаерда қизил атиргулни кўрсам, унинг ўйчан чеҳраси мени ёнига чорлайверади.

Абдухалил ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Кўксарой отахони

Инсонлар бўладики, камсуқумлиги, самимийлиги, ширинсуханлиги билан эл ҳурматини қозонади. Кўпчиликка ҳамдард бўлиш, катта-кичикнинг фикрига қулоқ солиш, бағри кенглик, меҳр-мурувват — уларга хос фазилат. Тошкент районидаги Кўксарой маҳалла қўмитасининг раиси, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Қобил Собиров шундайлардан.

...У 1942 йилнинг 10 майида фронтга жўнади. Дон бўйларида немис босқинчиларига қарши жангларда қатнашди.

— Дон дарёси учун шиддатли олишув борарди, — деб эслайди Қобил ака.— Душманни изма-из қувлаб Кенсберггача бордик. Ватанимизнинг ҳар бир қарич тупроғини озод қилиш учун не-не қурбонлар бермадик. Рус, украин, қозоқ, грузин, ўзбек, белорус — хуллас, ҳамма миллат фарзандлари фашистларга қарши мардона жанг қилдилар. Жонажон қишлоғимдан урушга кетган не-не йигитлар бу курашда қатнашмадилар. Ўзим Кенсбергни гитлерчилардан тозалашда иштирок этдим. Буюк Ғалабадан кейин ҳам яна икки йил хизмат қилиб, 1947 йили юртимга қайтдим.

Тикланиш йилларида Қобил Собиров халқ хўжалигининг турли соҳаларида фидокорона тер тўкди. Узоқ йиллар колхозда далачилик бригадасига бош бўлди. Етти нафар ўғил-қизни вояга етказиб, уйли-жойли қилди. Шунда ҳам Қобил ака дам олишни ўйламади. 1985 йили уни маҳалла комитети раислигига сайлашди. Уруш ветерани, бой ҳаётий тажриба эгаси ишни аҳоли ўртасида тарбиявий тадбирларни кучайтиришдан бошлади. Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветеранлари турмушини яхшилаш чоралари кўрилди. Улар учун махсус дўконлар очилди. Маҳалла хонадонларига табиий газ ўтказилди, тоза ичимлик сув билан таъминланди. Яқинда эски ўзбек ёзувини ўрганиш бўйича махсус курс ташкил этилди.

Маҳалла отахони фаолларга таяниб хонадонларда тотувлик, аҳиллик, баҳамжиҳатликни қарор топтириш учун тинмай иш олиб бораяпти. Беш йилдирки, Кўксаройда бирор оилавий можаро рўй бергани йўқ. Ибратли хонадонлар ҳаётидан олинган мисоллар тарбиявий иш таъсирини кучайтираётир. Шу сингари ишларда Жўра Шукуров, Райҳон Шодиева, Жўра Дадамуҳамедов каби фаоллар жонкуярлик кўрсатмоқдалар.

Ҳа, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси Қобил Собиров барча хайрли ишларга бош-қош. Отахон эл-юрт ташвишида тиниб-тинчимай меҳнат қилмоқда.

О. ТОҒАЕВ,
А. СУЮНОВ.

БОСМАДАН ЧИҚДИ

«МУХБИР»

Журналнинг май ойи сони ҳам ҳар доимгидек қаламкашларнинг ҳаёти, ишларини акс эттирган. Нашр тиражининг ўсиб бораётгани эса унинг саҳифаларида ўқимишли материаллар кўпаяётганидан далолат. Май сонидаги «Нуқтаи назар», «Уюшмамиз ижодий», «Бизнинг депутат», «Матбуот—тарих кўзгуси», «Устоз ҳақида сўз», «Ҳамкасбларимиз» сингари рубрикалар остидаги мақола, очерк, лавҳа, корреспонденциялар далилларга бойлиги, ўқимишлиги билан диққатга сазовор.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Айрим вақтли нашрларнинг мақоми, номлари ва ҳажм кўрсаткичларига ўзгаришлар киритиш ҳамда янги газеталар очиш тўғрисида»ги қарори босилган. «Правда» газетаси матбуот ва публицистика бўлими муҳаррирининг ўринбосари Н. Демидов «Журналистнинг позицияси» сарлавҳали мақолада довюрак қаламкаш фаолияти ҳақида фикр-мулоҳаза юритган. СССР Журналистлар уюшмаси бошқарувининг аъзоси Г. Неклесса эса «Янгиланиш стратегияси ва тактикаси» номли мақоласида СССР Журналистлар уюшмасининг яқинда бўлиб ўтган пленумида кўрилган масалалар, қўшни республикалар қалам соҳибларининг иш тажрибалари, ибратли ишлари ҳақида ёзган.

Май — байрамлар ойи. Матбуот куни ҳам айни шу сўлим паллада нишонланади. Редакция коллективи байрам сонида ҳамкасблар ҳақида кўпроқ ҳикоя қилишга интилган. «Бизнинг депутат» рубрикаси остидаги лавҳада Қорақалпоғистон АССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг раиси Улмамбет Хўжаназаров («Менга ҳаммаси қадрли») ва форишлик линотипчи Ҳикоят Сунатова («Элга манзур қиз») ҳақида ҳикоя қилинган бўлса, «Устоз ҳақида сўз» деб номланган янги рубрика остидаги очеркда кўплаб истеъдодли журналистларнинг меҳрибон мураббийси, «туғма газетачи» — Исмоил Сулаймонов («Бу сўқмоқдан юрмаган ким бор?»)-нинг ижодий йўли қаламга олинган. «Ҳамкасбларимиз» рубрикаси остидаги лавҳада эса «Совет Ўзбекистони» газетасининг Андижон вилояти бўйича ўз мухбири Анорбой Куронбоев («Исёнкор қаламкаш») ижодига бир назар ташланган. «Беором қалб» мақоласи марҳум Исмоилжон Фозиловга бағишланган.

Шунингдек, бу сондан район, область ва республика матбуот органлари коллективларининг қайта қуриш даврида амалга ошираётган ишлари, долзарб вазифалари ҳақида ҳикоя қилувчи «Ҳам илмий, ҳам методик», «Янги газета муаммолари», «Қалбга йўл излаб...», «Таниш кишилар шаҳри», «Инқилоб қуёши»нинг давомчиси» сингари мақолалар, фоторепортажларни ҳам ўқишингиз мумкин.

М. ДАМИНОВ.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ПОЛЬШАНИНГ СИЁСИЙ ИСТИҚБОЛИ

ВАРШАВА. (ТАСС). 27 май куни сайланадиган маҳаллий ўзини ўзи бошқарув идоралари қарорлар қабул қилиш ва «юқоридан кўрсатма» кутиб ўтирмай ташаббус кўрсатишда мустақиллик мактабига айланишлари керак, деди Польша жумҳуриятининг президенти В. Ярузельский. У Остроленск воеводалигида худудий ўзини ўзи бошқарув идораларига сайлов ўтказувчи комиссияларнинг аъзолари ҳамда бўлислик кенгаши аъзолигига номзодлар билан учрашди.

Президент ҳозир Польшадаги сиёсий вазият тўғрисида гапирар экан, мамлакатда муддатидан илгари парламент сайлови ўтказиш ғояси тарафдорлари тобора кўпайиб бораётганлигини таъкидлади. Ҳозир мавжуд бўлган муайян сиёсий воқеликлар олдида парламент мавжуд таркибининг тўрт йиллик муддатли ваколатлари тугашини кутиб ўтириш нотўғри бўлур эди, деди у. Лекин сейм ва сенатга сайлов ўтказиш муддатини шошилинч яқинлаштириш иқтисодий бурилиш даврида ниҳоятда зарур бўлган кучқувватларни бекорга сарфлаш бўлур эди. Сайловолди кураши билан муқаррар боғлиқ бўлган беқарорлик хавфи сингари Польшадаги янги сиёсий уклад қандай бўлиши кераклиги тўғрисида аниқ тасаввурнинг йўқлиги бундай қарорни қабул қилмаслик кераклигини билдиради. Президентнинг фикрига қараганда, парламент сайлови муддатини келаси йилнинг баҳорига белгилаш мақбул бўлур эди.

В. Ярузельский унинг президент сифатидаги ваколатлари муддати иложи борича кўпроқ давом этишига мутлақо орқа қилмаётганлигини таъкидлади. Мен президентлик лавозимини ҳокимиятга ташна бўлганим учун эмас, зотан, бу ғоят машаққат билан топилган бир бурда нон ҳисобланади, балки сиёсий ўзгаришлар жараёнига муайян фойда келтираётганим, вазиятни барқарорлаштириш вазифасини бажараётганим учун эгаллаб турибман. Мен сўл қарашлар билан боғлиқ бўлганлигимни ҳеч қачон яширган эмасман. Бугун Польшадаги сўл кучлар ниҳоятда заифлашиб қолди. Шу сабабдан сиёсий мувозанатнинг муайян рамзи бўлиш менинг вазифамдир. Бу лавозимда фойдали бўлиш имкониятим тугаши биланоқ, бундай аҳволни жуда енгил қабул қиламан, деди В. Ярузельский. У ўзининг бўлажак вориси ушбу лавозим олдига қўйиладиган талаблар ва давлат эҳтиёжларига мос келадиган киши бўлишига умид билдирди.

Польша жумҳуриятининг президенти ўтган 10 йил бекорга сарфланганлиги хусусидаги гапларни рад этиб, бу йиллар бекорга сарфланган йиллар бўлмаслиги учун кўп куч-ғайрат кўрсатганлигини айтди. Бу йиллар, шубҳасиз, ўзгаришлар қилиш учун бугунги кундаги уринишларга омил бўлди. Ўтган йиллар ўзига хос «тозаловчи» вазифасини бажарди. Мамлакатдаги барча сиёсий кучлар шу жараёндан ўтдилар. Зотан, «Бирдамлик» ҳам бугунги кунда 1980—81 йиллардаги «Бирдамлик» эмас. Аввалги ҳукумат лагери ҳам мутлақо ўзгарди, деб таъкидлади у.

ҚИТЪАЛАР БЎЙЛАБ

САН-ФРАНЦИСКО. АҚШ ҳукумати ва марказий разведка бошқармаси 1965 йилда Индонезия Коммунистик партияси аъзоларини оммавий равишда қириб ташлашга тайёргарликда фаол иштирок этганлар. АҚШнинг Жакартадаги элчихонаси сиёсий бўлимининг собиқ ходими Роберт Мартенс, унинг ўша вақтдаги бошлиғи Эдвард Мастерс ва ўша вақтда марказий разведка бошқармаси резидентураси бошлиғи ўринбосари лавозимини эгаллаб турган Жозеф Лазарский Америка журналистларига бу ҳақдаги маълумотларни биринчи бор тақдим этдилар.

Уларнинг гапларига қараганда, Америка разведкаси жосуслари ва АҚШ элчихонаси сиёсий бўлими ходимлари йўқ қилиб юборилиши лозим бўлган Индонезия коммунистларининг муфассал рўйхатини мунтазам тузганлар ва уларни Индонезиянинг юқори лавозимли ҳарбийларига топширганлар. Рўйхатда Компартиянинг марказдаги ва жойлардаги «энг хавфли» фаоллари ва раҳбарларидан 5 мингдан ортиқ кишининг номи бор эди. Мартенснинг тан олишича, у икки йил давомида ана шундай «тайёргарлик иши» билан шуғулланган давлат департаменти ва МРБ элчилар группасига бошчилик қилган. «Бу Индонезия армиясига катта мадад бўлди, — деди у. — Ҳарбийлар кўп одамларни ўлдирдилар, эҳтимол, менинг қўлим ҳам уларнинг қони билан булғангандир».

НЬЮ-ЙОРК. АҚШ суд маъмурлари Панаманинг собиқ раҳбари Мануэль Норьега оқловчилари учун ҳақ тўлаш харажатларини ўз зиммаларига олишга рози бўлдилар. Мануэль Норьега Америка маъмурлари томонидан шу йил январь ойида Панамага куролли бостириб кириш чоғида ушланган бўлиб, наркотик моддалар билан савдо қилишда айбланиб, ҳозир Флорида штатининг Майами шаҳри яқинидаги қаттиқ режимли қамоқда суд қилинишини кутмоқда.

Федерал прокурор Декстер Лехтинен лавозимидан туширилган Панама раҳбари оқловчиларига ҳақ тўлашга розилик берилганини айбланувчи устидан «адолати суд»ни таъминлаш зарурлиги билан асослади.

ПРАГА. Фаластин қўзғолони давом этаётган 29 ой давомида босиб олинган араб территорияларида зўравонликнинг янги хуружи энг фожиали оқибатлар келтирди, дейилади ЧСФР ташқи ишлар министрлиги вакилининг бу ерда тарқатилган баёнотида. Бейкер режалари ёки бошқа ташаббуслар, деб аталган режалар асосида фаластинликлар билан музокара олиб боришдан бош тортаётган Исроил ҳукуматининг позицияси бутун Яқин Шарқда кескинликни келтириб чиқармоқда. Босиб олинган территорияларда юз берган вазият муносабати билан ЧСФР ташқи ишлар министрлиги чуқур ташвиш билдиради ва зўравонлик Фаластин масаласини ҳал қилишга олиб бормайди, деган фикрни яна бир бор такрорлайди.

ПАНАМА. АҚШнинг Панамага интервенцияси чоғида ҳалок бўлганларнинг қариндошуруғлари қўмитаси Америка қўшинлари жумҳуриятга бостириб кирган 20 декабрь кунини миллий мотам куни, деб эълон қилишни талаб қилди. Панама пойтахтида бўлиб ўтган митинг чоғида комитет президенти Изабель Корро айтдики, умуммиллий мотам кунини белгилаш ҳалок бўлганларга нисбатан адолатни тиклаш бўлур эди. Бундан ташқари, деди у, ҳукумат Америка ўқлари ва снарядларидан ҳалок бўлган граждан шахсларни ҳам, ҳарбийларни ҳам қаҳрамон, деб эътироф этиши, шунингдек қурбонлар сонини пухта текшириши лозим.

(ТАСС).

«Мазак» электротехника фирмасининг Токио яқинида жойлашган цехига кириб қолган киши бу ерда ишловчилар деярли йўқлигидан ҳайратланмаса ҳам бўлади. Фирма саноат учун роботлар ишлаб чиқаради. Айни пайтда бу иш билан роботлар шуғулланади. Юқори малакали ишчилар ва мутахассислар автоматлаштирилган технология занжирининг ишини бошқариб, назорат қилишади, холос.

«Мазак» 75 йил муқаддам оддий чилангар томонидан ташкил этилганди. У ҳозирги вақтда Япониядаги энг йирик корхоналардан бири бўлиб, АҚШ, Голландия, ГФР, Хитой ва бошқа мамлакатларда ўз филиалларига эга. Фирма Совет Иттифоқининг Ярославль ва Чайковск шаҳарларида жойлашган «Машприбор» ҳамда «Точмаш» заводлари билан фаол ҳамкорлик қилмоқда.

СУРАТДА: «Мазак» фирмаси вице-президенти Тони Ямадзаки ишхонасида.

С. КОЗЛОВ олган сурат. (ТАСС).

АҚШ. Маккажўхори, ловия, нўхат, қалампир, пиёз, помидор каби экинларнинг, гуллар ва ўтларнинг 4 миллион донага яқин уруғлари солинган контейнер Ер атрофи орбитасига чиқарилган Америка сунъий йўлдошида беш ярим йил тажрибадан ўтказилди. Мақсад фазода радиация ва кучли нурланиш шароитида уларни синашдан иборат эди. Аслида бу саёҳат бир йилга мўлжаллланганди, лекин «Спейс Шаттл» программасининг кўп марта орқага сурилиши, «Челленжер» космик кемасининг фалокатга учраши туфайли бунинг иложи бўлмади. Ўн бир тонналик йўлдош «Колумбия» кемаси ёрдамида Ерга қайтиб тушди.

СУРАТДА: уруғлар солинган контейнер.

АП—ТАСС телесурати.

ПЛЕНУМ ОЧИЛДИ

ТОКИО. (ТАСС). Бугун Токиода ЯКП Марказий Комитетининг 9-пленуми очилди. Япония Коммунистик партиясининг навбатдаги XIX съездига тайёргарлик кўриш масаласи кун тартибининг асосий бандидир. Пленум қатнашчилари бўлажак анжуманга делегатлар қандай кўрсатилаётганлигини муҳокама қилишлари, шунингдек унинг муҳокамасига қўйиладиган программ ҳужжатларнинг лойиҳаларини қабул этишлари керак.

ЯКП Марказий Комитетининг раиси К. Миямото табрик нутқи сўзлаб, партия аъзоларини ҳозирги мураккаб шароитда жипслашишга чақирди. Шарқий Европа мамлакатларидаги воқеалар таъсирида, деди у, «баъзи коммунистлар саросимага тушиб қолишди ва ЯКПдан чиқиш тўғрисида ариза беришга шошилишди». Бугунги кунда ана шундай қилган кишилар ўз хатти-ҳаракатлари учун уяладиган вақт келади, деб ўйлайман.

ЯКП Марказий Комитети президиумининг раиси Т. Фува Япония Коммунистик партиясининг 9 июль куни очиладиган XIX съезди якунловчи резолюцияси лойиҳасини пленумга тақдим этар экан, Коммунистик партия ҳукмрон либерал-демократик партия (ЛДП) тақдим этган сайлов системасини ислоҳ қилишга қарши эканлигини уқтирди. Чунки бу ислоҳот консерваторларгагина нафли бўлади. Ҳужжатда партиянинг ўз ислоҳот варианти таклиф этилади. Унда, жумладан мамлакатнинг ҳозирги маъмурий бўлиниши доирасида мутаносиб сайлов округларини тузиш назарда тутилади.

НОТИНЧЛИК

ҚОБУЛ. (ТАСС). Ҳукуматга қарши қуролли тузилмаларга мансуб экстремистлар Қобул аэропортининг шимолий қисмини ва Қобул уйсозлик комбинатининг ишчилар посёлкасини ракеталар билан ўққа тутдилар.

Қўпорувчилар пойтахтдан ўттиз километр наридаги Кўҳи-Сафи районидан туриб, 12 та ракета отдилар. Бахтли тасодиф туфайли ҳеч ким ҳалок бўлмади, бир киши яраланди. Ишчилар посёлкасига ва аэропортдаги биноларга шикаст етди.

Маҳаллий «Ариана» авиакомпаниясининг Москва ва Деҳлидан келадиган самолётлари бу ерга қўниши фавқулодда ҳолат муносабати билан эрталабданоқ бекор қилинган эди. Ҳозир пойтахт аэропорти самолётлар учиб қўниши учун яна очиб қўйилди.

Мактабларда ўқув йили якунланмоқда

СЎНГГИ ҚЎНҒИРОҚ

Бугун тонгда республикамиз умумий таълим мактаблари қўйнида янграйдиган қўнғироқ ўқувчиларга аввалгиларига нисбатан алоҳида ҳаяжонли туюлса ажаб эмас. У толиби илм ўғил ва қизларни синфхоналарга чорламайди, балки қарийб тўққиз ой давом этган ўқув йилининг машғулотлари тугаганидан далолат беради. Байрамлардагидек ясанган октябрятлар, пионер ва комсомоллар ҳовлида саф тортиб, мактаб билан хайрлашадилар.

Сўнгги қўнғироқ айримларга синфдан-синфга кўчишдан ва қувноқ ёзги таътил кунлари бошланганидан дарак берса, мустақил ҳаёт йўлига қадам қўяётган ўсмирлар учун мактаб билан бир умр хайрлашиш демакдир. Болаликнинг бебаҳо дамлари ўтган, тафаккурда мантиқий дунёқарашни шакллантирган, ақлу одоб ва ахлоқ гулшанининг чечакларини тутқазган, билим бўстони сари йўлланма берган мактабдан кўнгил узиб кетиш нақадар қийин бўлмасин, ҳаёт сўқмоқларида учраб турадиган қийинчиликларни енгиб ўтишда унинг сабоқлари мададкор бўлишини эслаганда, бир қадар таскин топади, кўнгил.

Бу йил билим даргоҳлари тарихида катта воқеа юз берди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг СССР ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари, маҳаллий Советлар депутатлари, жамоатчилик ташкилотлари, министрликлар, идоралар, корхоналар ва кооперативларнинг раҳбарлари, меҳнат коллективлари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, халқ таълими ходимлари, ота-оналар жамоатчилиги, кўп миллатли жумҳуриятимизда истиқомат қилувчи барча меҳнаткашларга мурожаатномаси эълон қилинди. Унинг «Келажагимиз — мактабда!» деб аталишининг ўзиёқ мазкур соҳага жуда катта эътибор берилаётганини билдиради.

Ҳозирча сўнгги қўнғироқ кичкинтойларга ўзига хос хурсандчилик бахш этмоқда. Куни кеча пойтахтимизнинг Киров районидаги 83-мактабда бошланғич синф ўқувчиларининг байрамона йиғилиши бўлиб ўтди. Дилором Нуриддинова, Мавлуда Ўтбосарова, Гулнора Жалилова, Муҳаббат Мусабоева сингари ўқитувчилар бу тадбирнинг мазмунли ва қизиқарли ўтиши учун астойдил ҳаракат қилишди. Жажжи санъаткорларнинг қўшиқ, рақс ва шеър айтишларидан сўнг чалинган қарсаклар зални ларзага келтирди. Зулфия Тоғаева, Сабоҳат Абдумавлонова, Севара Тиллаева, Зиёда Одилова, Малика Қосимова, Комила Куйчиманова, Гулноза Санаева каби аълочиларга ғолиблик ленталари тақилгани, энг фаол ўқувчилар шоир ва ёзувчилар қўлидан фахрий ёрлиқлар олишгани уларнинг ёдидан ҳеч қачон чиқмаса керак.

Сўнгги қўнғироқ куни Китоб районидаги Охунбобоев номли колхоз ҳудудида жойлашган 42-мактаб ўқувчилари атоқли ўзбек совет адиби Абдулла Қодирийнинг ҳаёти ва ижодига бағишланган адабий кечани яна бир бор эсга олишади. Чунки у ўқув йилидаги муҳим воқеалардан бўлди. Унга ёзувчининг набираси Шеркон Қодирий қатнашиб, отаси Ҳабибулло Қодирийдан бобоси ҳақида эшитган хотираларини гапириб берди.

1989—1990 ўқув йилини кузатиш Олтинкўл районидаги Мирзо Улуғбек номли 2-мактабда ҳам катта воқеагай айланади. Бу ерда қарийб чорак асрдан бери бошланғич синфларга дарс бериб келаётган Эътиборхон Абдужабборова фақат яхши ва аъло баҳолар билан юқори синфга кўчаётган шогирдлари ёзги таътил кунларини қувноқ ва мароқли ўтказишлари учун бир қанча фойдали тадбирларни режалаштириб қўйган. Уларнинг амал қилиши сўнгги қўнғироқ кунидан бошланади.

Республикамиз халқ таълими жонкуярларига қилинган мурожаатномада мактаблар ремонти учун умумхалқ ҳашарини уюштиришга даъват этилган. Бугун ана шу эзгу ишга қўл урилиши табиий. Зеро ҳар бир тадбирнинг ўз вақтида бажарилганига нима етсин!

Ҳозирча кичкинтойларга ёзги дам олиш кунларини кўнгилли ўтказишларини истаймиз, юқори синфга кўчиш ва битириш имтиҳонларига ҳозирлик кўраётган ўқувчиларга муваффақиятлар тилаймиз.

О. НОДИРОВ.

СУРАТДА: ўқувчилар мактаб билан хайрлашмоқдалар.

Р. АЛЬБЕКОВ олган сурат.

МАШҲУР ҚИРҒИЗ ШОИРИ АЛИҚУЛ ЎСМОНОВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 75 ЙИЛЛИГИГА

ОТАШИН ШОИР, МОҲИР ТАРЖИМОН

Қирғиз китобхонлари учун оқин Тўқтағул билан шоир Алиқул Ўсмоновнинг номи ўта азиз ва мўътабар. Унинг ижоди Абдулҳамид Чўлпон билан ҳамоҳанг. Алиқул атиги 35 йил умр кўрган бўлишига қарамай, мумтоз шеърлар ёзиб, ўзига хос мактаб яратди.

Таржима борасида гап кетгудай бўлса ҳам дастлаб Алиқул Ўсмоновнинг номи тилга олинади. Сабаби, Ш. Руставелининг «Йўлбарс терисини ёпинган паҳлавон» асарини у қирғиз тилига қойиллатиб ўгирган.

Алиқулнинг шогирдларидан бири, марҳум дўстим Жўлон Мамитов 1970 йилнинг баҳор ойларида А. Ўсмоновнинг бир жилддан иборат мўъжазгина сайланмасига қуйидаги дастхатни битиб совға қилган эди. «Дўстим! Башарти, устознинг шеърларини ўзбек тилига ўгирмоқчи бўлсанг, илтимос, унга хиёнат қилма!»

Қирғиз диёрида Алиқул Ўсмонов таваллудининг 75 йиллиги муносабати билан шеърият байрамлари ўтаётган шу кунларда ҳассос шоир ижодидан айрим намуналарни таржима қилишга уриндим.

Турсунбой АДАШБОЕВ.

ОНА ЕР

Ер не ўзи?
Ер — бу тупроқ,
Агар ўсса арпа, буғдой, сўнгра боғ,
Сувлар оқиб, қушлар сайраб, мол ўтлаб,
Инсон унда ўйнаб-кулса, дам олса,
Шундагина номин оқлар, қачонки,
Ҳосилин одамларга бериб борса.
Ўша тупроқ қабр эрса хатарли,
Унда ким ҳам уни ер деб атарди.

МЕНГА ҚИММАТ

О, она ер, учқур қанот хаёлим,
Кўкка парвоз этар, гоҳо элитар,
Нари суриб табиатнинг муз-қорин,
Юрагимни ажойиб ҳис илитар.

Эркинликни, шодмонликни эслатар,
Булутларнинг бирин-сирин кўчиши,
Менга қиммат тўқсон йиллик умрдан,
Манзарангни бир бор кўздан ўтиши.
Менга қиммат, гўзалликка омихта,
Қўшиқларга тўлиб-тошган далалар.
Тупроғингга илк бор қадам қўйишим,
Юз йил умр кўрган билан баробар.

КЎЛНИНГ КЕЧКИ КЎРИНИШИ

Кўл ёқасин кечга қадар бўйладим,
Тўқсон марта кўрсам ҳамки тўймадим.
Ажойиб ҳол, қуёш ботар чоғида,
Ўғирлабди унинг қизил кўйлагин.

Сабабини билолмасдан гангидим,
Менинг учун бу кўриниш янгими?
Қиз боладай уялгани ёдимда,
У қуёшдан ўғирлагач рангини.

Кўргим келар, кўргим келар, соф ният,
Севдим кўлим, бу эмасдир васият,
Ҳар сатрида кўлнинг мавжи бўлмаса,
Шеър ёзишдан не муддао, хосият?!

Алиқул ЎСМОНОВ.

ХЎЖАЛИК УСУЛИДА

Термиз вагон депосининг ишчилари қурган саккиз квартирали дастлабки уйга одамлар кўчиб кирди. Барча қулайликларга эга бўлган квартираларга уйга айниқса муҳтож кишилар эга бўлишди.

Лекин бир неча ўнлаб одамлар навбат кутиб турган пайтда атиги саккиз кишини уй билан таъминлаш нима деган гап? Албатта, бу кўп эмас. Лекин илгари бу ерда одамлар бунақасини хаёлларига ҳам келтиришмасди. Маҳаллий маъмурлар бу иш билан Ўрта Осиё темир йўли шуғулланиши лозим, деган баҳона билан депо ходимлари учун уй ажратишмас эди. Лекин у ердагиларни ҳам ўз муаммолари ўзларига етиб ортарди. Шу туфайли меҳнат коллективи кенгаши уйларни ўз кучлари билан қуришга аҳд қилди.

Қурилиш учун маблағ ижтимоий ривожланиш фондидан олинди. Пайвандлаш, монтаж қилиш ишларини бажариш қийин эмас. Вагончилар бунақа ишларни қойиллатишади. Лекин умуман қурилиш операцияларини қандай амалга ошириш керак?

— Қийинчиликлар кўп эди, — деди депо бошлиғи А. Темиргалиев. — Хоналарнинг жойлаштирилиши яхшиланган уйларнинг типовой лойиҳаларини асос қилиб олдик. 736-қурилиш-монтаж поезди коллективи деворларни кўтаришда бизга ёрдам беришда рози бўлди. Квартираларнинг бир қисми шу коллектив ходимларига берилади. Хуллас, муаммони ўз кучимиз билан ҳал қилдик.

Бу йил Термиз вагон депосининг ишчилари яна ўн бешта квартирага эга бўладилар. Бу ерда уй-жой режасини 1995 йилгача бажариш мўлжалланмоқда.

МАҲОРАТ СИНОВИ

Кеча жумҳурият пойтахтида «Қашқадарё вилояти маданияти кунлари» ниҳоясига етди. Уч кун давом этган санъат байрамида воҳа вакиллари Тошкентдаги кўплаб меҳнат жамоалари билан учрашдилар, шаҳарликларга ўз маҳоратларини намойиш қилдилар. Область маданият бошқармаси бошлиғи Зиёдулла БЕГИМҚУЛОВ мухбиримизга қуйидагиларни гапириб берди.

— Халқимиз маданияти узоқ тарихга эга. Ана шу ижодий меросни кўз қорачиғидек авайлаб-асраш, келажак авлодларга етказиш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир. Вилоятимизда бу борада бирмунча ишлар қилинаяпти. Жойларда миллий-маданий бойликни ўрганишга, уни ижодий ривожлантиришга қизиқиш кучайди. Бадиий ҳаваскорлик ва санъат жамоатлари ўз дастурларини нафақат замонавий, балки ота-боболаримиз томонидан яратилган, халқ оғзаки ижодида яшаб келаётган қадимий куй-қўшиқлар билан бойитишга интилишаяпти. Пойтахтда бўладиган тантаналарга тайёргарлик кўриш жараёнида бунга алоҳида эътибор бердик.

Маданият кунлари кутилганидан ҳам зиёда ўтди, десам хато қилмайман. Ундан биз ҳам, тошкентликлар ҳам кўп нарса олдик. Дастлаб учрашувлар Сергели районидаги корхона ва ташкилотлар вакиллари билан бўлди. Мезбонлар ҳамма жойда хурсандчилик билан кутиб олдилар. Уларнинг пухта ҳозирлик кўрганликларини алоҳида таъкидламоқчиман. Район ижрокомида, сўнгра Тошкент шаҳар ижрокомида бизни жуда яхши қабул қилишди.

Делегациямиз 200 кишидан иборат. Унга Қашқадарё область партия комитетининг котибаси Сабоҳат Мирова бошчилик қилди. Бу ерга келганлар танлов йўли билан олинди, яъни вилоятимизда қизиқчилар, ҳаваскор жамоалар, халқ ансамбллари, бахшилар ва бошқаларнинг кўриги ўтказилди. Уларнинг ғолиблари ушбу байрамда қатнашдилар.

Областимизда ўз овози, ижрочилик маҳорати билан кўпчилик эътиборини қозонаётган санъаткорлар кам эмас. Маданият кунларида улар пойтахтликлар хизматида бўлдилар. Ҳамза номидаги ўзбек академик драма театри биносида Муллатўйчи Тошмуҳамедов номидаги областимиз театри санъаткорлари Фитратнинг «Абулфайзхон» музикали спектаклини намойиш қилдилар. У муваффақиятли ўтди. Бош роль — Абулфайзхонни ижро этган ёш, умидли актёр Баҳриддин Раҳмонов, Кенагас ролида ўйнаган жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Ҳусан Амирқулов, Нодиршоҳ ролида чиққан Ўзбекистон халқ артисти Омон Беганжиев, Қурбоной ролини бажарган Ўзбекистон халқ артисти Муҳтарама Носирова ва бошқалар томошабинларнинг олқишига сазовор бўлдилар.

22 май куни Навоий номли театр биносида область санъаткорларининг театрлаштирилган катта концерти бўлди. Унда таниқли хонандалар: жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Тожиддин Муродов, Ўлмас Саиджонов, Пўлат Ҳамидов, Салоҳиддин Лутфуллаев, Ойгул Халилова, Карима Исмоилова, Раҳмат Азимов, Азиза Бобомуродова, Шаҳрисабз районидаги Ленин номли колхознинг Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти соҳиби «Шодиёна», Қарши районидаги «Чўл чамани», Қамаши районидаги «Бўстон» ашула ва рақс ансамблларининг санъаткорлари, Ҳамид Олимжон номли Қарши давлат педагогика институти, Қарши санъат билим юрти бадиий ҳаваскорлик жамоалари ва бошқалар қатнашдилар. Дилором Тозиддинова, Зулхумор Жабборова, Назира Фармонова, Гулчеҳра Абдуназарова каби яккахон рақкосалар нафис рақслар ижро этишди. Уларнинг куй-қўшиқлари томошабинларда катта таассурот қолдирди.

Бир сўз билан айтганда, жумҳуриятимиз пойтахтида вилоятлар маданияти кунлари ўтказилаётганлиги жуда хайрли иш. Анча тажрибали санъаткорлар ижросини баҳолаб келаётган тошкентликларга ўз маҳоратимизни намойиш этиш масъулияти бизни ҳамиша ҳаяжонлантириб турди. Менимча, бу синовдан яхши ўтдик. Пойтахтдан ўз тажрибамизни бойитиб, дўстликни мустаҳкамлаб, катта таассуротлар билан қайтаяпмиз.

Шу ўринда бир фикр билдирмоқчиман. Халқимиз азалдан санъатсевар. Шундай экан, миллий маданиятимизни ривожлантириш, уни халқ ўртасига олиб чиқиш учун барча чораларни кўриш керак. Кўкламда ўтказилган «Наврўз» байрами тантаналари кишиларимизнинг бундай анъаналарга, қадимий урф-одатларга, миллий-маданий меросга нақадар қизиқишларини яққол кўрсатди. Шу боисдан санъат байрамларини кенгайтириш, бордикелдини тезлаштириш зарур, деб ўйлайман.

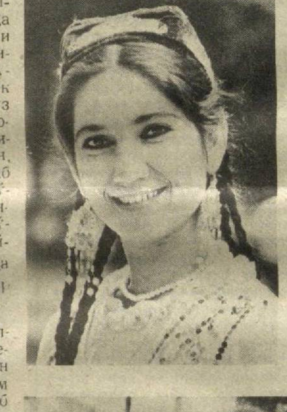

Суратларда «Қашқадарё области маданияти кунлари» қатнашчиларини кўриб турибсиз: 1. Ғузор район агросаноат ходимлари касаба уюшмаси комитети раисининг ўринбосари раққоса Зулхумор Жабборова. 2. Вилоят сув хўжалиги бошқармаси инженери хушовоз хонанда Ўлмас Санджонов. 3. Шаҳрисабз районидаги Ленин номли колхознинг Ўзбекистон Ленин комсомол мукофоти соҳиби «Шодиёна» ашула ва рақс халқ ансамбли санъаткорлари.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Куни кеча Италиядаги жаҳон чемпионатида иштирок этадиган терма командамизнинг 22 нафар номзоди маълум бўлди. Булар дарвозабонлар Ринат Дасаев («Севилья», Испания), Виктор Чанов («Динамо», Киев) ва Александр Уваров («Динамо», Москва), ҳимоячилар Владимир Бессонов, Анатолий Демьяненко, Олег Кузнецов, Ахрик Ювейба, Василий Рац (ҳаммаси Киев «Динамо»сидан), Вагиз Хидиятуллин («Тулуза», Франция), Сергей Горлукович («Боруссия», Дортмунд, ГФР) ва Сергей Фокин (МАСК); ярим ҳимоячи ва ҳужумчилар Иван Ярумчук, Геннадий Литовченко, Олег Протасов (ҳаммаси Киев «Динамо»сидан), Андрей Зигмантович («Динамо», Минск), Владимир Лютий, Александр Бородюк (иккаласи ГФРнинг «Шальке-04» клубидан), Сергей Алейников, Александр Заваров (иккаласи Италиянинг «Ювентус» клубидан), Игорь Шалимов («Спартак», Москва), Валерий Брошин (МАСК) ва Игорь Добровольскийлардир.

*

Мамлакат кубоги учун ўтказилган навбатдаги босқич учрашувларида қуйидаги ҳисоблар қайд этилди: «Зенит» (Ленинград) — «Торпедо (Москва) — 1:2, «Гастелло» (Уфа) — «Ротор» (Волгоград) — 3:1, «Даугава» (Рига) — «Спартак» (Москва) — 2:0, «Таврия» (Симферополь) — «Динамо» (Москва) — 1:0, «Карпати» (Львов) — «Металлург» (Харьков) — 0:1, АСК (Ростов) — «Арарат» (Ереван) — 2:1, «Машук» (Пятигорск) — «Черноморец» (Одесса) — 1:1, «Нефтяник» (Фарғона) — МАСК 0:2, «Уралмаш» (Свердловск) — «Помир» (Душанбе) — 3:2, «Олга» (Фрунзе) — «Днепр» (Днепропетровск) — 2:1, «Целинник» (Целиноград) — «Шахтёр» (Донецк) — 0:2, «Трактор» (Павлодар) — «Динамо» (Минск) — 1:3.

Такрорий ўйинлар 19, 20 ва 21 июлда ўтказилади.

ШАХМАТ

Ашхободда ўсмир ва қизлар ўртасида халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унда Руминия, Польша, Чехословакия ва совет шахматчилари ғолиблик учун баҳс юритдилар.

Ўсмирлар ўртасида майдон эгалари вакили Р. Охундов зафар қучди. У 9 учрашувнинг саккизтасида ғалаба қозонди. Фақат бир ўйинда дуранг натижага эришди. Натижада 8,5 очко тўплаб, ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

Қизлар мусобақасида тўққиз имкониятдан 7,5 очко жамғарган руминиялик Н. Михай ғолиб чиқди.

ҚУРАШ

Совет Иттифоқи Қаҳрамони Осмон Касаев соврини учун Бутуниттифоқ очиқ мусобақаси ўтказиш анъанага айланган. Қорачой Черкассияда бўлган навбатдаги турнирда 120 нафар полвон иштирок этди.

Республикамиз вакиллари мазкур мусобақада яхши қатнашдилар. Пискентлик А. Саидбоев (50 килограммгача вазнда) саралаш учрашувларини муваффақиятли ўтказгач, финалда туркманистонлик Г. Авездурдиевни мағлубиятга учратди.

100 килограммгача вазнда кураш олиб борган Абдуқодир Пирматов ҳал қилувчи баҳсда қорачойлик Р. Ажиевга ютқазиб, иккинчи ўринни эгаллади.

Учинчи бир вакилимиз А. Донабоев (80 килограммгача вазнда) ҳурмат шоҳсупасининг учинчи поғонасига кўтарилди.

БОКС

Бухарестда «Олтин белбоғ» деб номланган халқаро мусобақа якунланди. Унда республикамиз шарафини ҳимоя қилган пойтахт вилоятилик Фарҳод Бакиров ўз вазнида зафар қучиб, олтин медални қўлга киритди.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЕҚУБОВ.

Ойнаи жаҳонда

26 МАЙ, ШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

*

10.00 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Иқбол». Қизлар баҳси.
12.00 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар». Тошкент ва Бухоро вилоятлари командалари учрашадилар.
12.45 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Ошиқ бўёқчи ҳақида эртак». Бадиий фильм («Ленфильм»).
14.05 «Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ». Мусиқий кўрсатув.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Кураш». Мультфильм.
18.15 «Жилға жилови мироб қўлида». «Бухараирстрой» трестининг ютуқ ва муаммолари.
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Хотира». СССР халқ артисти Аброр Ҳидоятов туғилган куннинг 90 йиллигига бағишланади.
20.30 Москва. «Время».
21.00 Оқшом эртаклари.
21.15 «Мусиқа жавони».
21.55 Реклама.
22.00 «Ҳафтанома».
22.40 «Қирол Лир». Бадиий фильм. 1-серия («Ленфильм»).
23.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
9.00 «Савту калом». Тилло Пўлоди шеърлари асосида адабий-мусиқий кўрсатув.
9.55 Тожикистон Компартиясининг XXI съезди.
12.00 «Кўзёшлар оролидаги икки киши». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Кўзёшлар оролидаги икки киши». Бадиий фильм.
19.30 «Новости».
19.50 «Донишчу». Калинин номидаги Тожикистон физкультура институти.
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Беғараз панд...». Миниатюралар телетеатри.
22.00 «Ахбор».
22.20 «Панчи суруд». Зафар Нозимов.
23.30 «Барча юлдузлар». Телефильм.

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 «Онам, дадам ва мен».
8.35 «Бурда моден» таклиф этади...».
9.05 «Рақсга таклиф». Фортепьяно куйларидан концерт.
9.25 «Дўстларимнинг нафис хислатлари...». Биринчи учрашув: «Севги, фантазия ва муваффақиятлар қўлимизда». Киров шаҳрилик халқ ўйинчоқлари устаси В. Жигальцев ҳақида.
10.15 «Партнёр». Тижорат хабарномаси.
10.45 В. Зажигин чалади (балалайка).
10.55 «Пи» белгиси билан» кўрсатуви саҳифаларида.
11.55 «Стоп-кадр». Илмий-оммабоп кўрсатув.
12.55 «Сувдаги цирк».
13.45 Оила экрани. «Тунги ташриф». Телевизион бадиий фильм («Ленфильм»).
15.15 Сиёсий мулоқотлар.
16.00 П. И. Чайковский. «Орлеан қизи». ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг спектакли.
18.30 «Халқаро панорама».
19.45 Режиссёр К. Кийск фильмлари. «Ўлим азобини ўлганлардан сўра» («Таллиннфильм»).
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 Долзарб интервью.
21.10 «Тафтиш». РСФСР халқ артисти Е. Петросян иштирокида спектакль премьераси.
23.10 «Ярим тунгача ва ярим тундан сўнг».

● МТ II

7.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари.
7.45 «Матбуот клуби» ижодий уюшмаси таништиради. «Бу курашда».
8.55 **РСФСР халқ депутатлари биринчи съездида.**
11.55 «Биз яшаётган олам». Режиссёр М. Литвяков фильмлари: «Тарбияси оғир болалар», «Кўришгунча хайр, она», «Шундай сабаблар бор» («ЛСДФ»).
13.00 «Ҳамдўстлик» видеоканали.
15.30 «Боғбон». Бадиий фильм, субтитр билан («Ленфильм»).
18.10 «Лабиринт». Мультфильм.
18.30 Волейбол. Жаҳон лигаси биринчилиги. Эркаклар. СССР—ХХР терма командалари. Ригадан кўрсатилади.
19.45 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биз меҳмондамиз».
19.30 «Бой берилган даҳо ёки истеъдодли бўлиш қанчалар бефойда эканлиги ҳақида асар».
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
21.00 «Янградин садолар, жаранглагин карнайлар». Ж. Верди. «Марсия».

Тунги сеанс

22.35 «Мусиқий воқеалар». Киноконцерт.
23.25 «Қорачадан келган киши кечқурун». Бадиий фильм (Польша).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р — 04276 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1197. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12